

50487

A HÉT

SZERKESZTI ÉS KIADJA

KISS JÓZSEF.

21. szám.

VI. Evfolyam.

J. Prilesky Pálné é. magy.

*
Tavaszi angol felöltők és
Menchikoffok, tiszta gyapjussövet.
ből 15 forinttól feljebb

Deutsch F. Károly

férfissabónál
Budapest, Andrássy-ut 1. sz.

*

KÓBOR TAMÁS.

ALAPÍTÁSI ÉVI 1870

VARADY BÉLA

BUDAPEST.

Angol, francia úri
divat-cikkék,
fehérmű és kalap
raktára.

IV. KIS HÍD ÚTCA 9. SZ.
AVADASZ KÜRT SZÁLLODA MELLETT.

TELEFON N° 1014.

KÉSZIT FÉRFIRUHÁKAT MÉRTÉK SZERINT.

NŐI TOILETTEK ÉS FELÖLTŐK
SELYMEK, KERMÉK ÉS DISZITÉSEK

McLudwig Berger

10. BÉCSI ÚTCA 10.
Feljárati: Harmadoszad utca 3.
Budapest.

Séta Toilették
Alkalmi Toilették
Ménysasszonyi Kalapok
Férfi-jék
Női-jék

ÓVA INTÜNK A CZÉGÜNKKEK VALÓ VISSZAÉLESEK ELŐL

A magy. kir.

ÁLLAMVASUTAK GÉPGYÁRA
felülmúlhatatlan

GÖZCSEPLŐGARNITURAI

malom- és más ipari czélokra legalkalmasabb
COMPOUND-LOKOMOBILJAI
és egyéb gazdasági gépek

mindig
a m. kir. államvasutak gépgyára
VEZÉRCIGNÓKSÉGÉNél
BUDAPEST
JÓZSEF-KÖRÜT 41. sz. a.
rendelendők meg.

JUTANYOS ÁRAK

KÖZEGEINK KÖZJEGYZŐI MEGHATALMAZÁSSAL BIRNAK

„PANNONIA“

SZÁLLODA

Budapest, Kerepesi-ut 7. sz.

A nemzeti színház mellett.

Fejlesztés és a közép- és a nagyipar

A magyarok bejövetele

Látható a Andrassy-ut végén a Városligetben.
reggel 9-től este 7-ig; a Magyar Nemzeti Múzeum mellett

Nevelőnőket, tanítónőket idegen nyelv- és
zenei ismeretekkel, nyelv- és
zenemesternőket, napokra vagy egyes órákra, kitűnő
gyermekkertésznőket és minden nemzeti honneveket
lelkismeretesen ajánl és elhelyez

Szegőné Spiegel Lujza,
Budapest, Andrassy-ut 28.

A Richter-féle

Tinct. capsici comp.

Ezen Horgony-Pain-Expeller néven is ismert, igazán népszerű házi szer most már 25 év óta legjobb fájdalomcsillapító bedörzsölésnek fényesen bebizonyult közvényével, csúsznál, tag-szaggatásnál stb. nál. A föld összes országában nagy elterjesztést és biztos hatása következtében minden oldalról oly elismerést talált, hogy minden betegnek joggal ajánlható.

A Tinct. capsici compos.

(Horgony-Pain-Expeller)

kimagasló állását a fájdalomcsillapító bedörzsölések között diadalmasan megtartotta, különféle felbujtás és utáztatok dacára; ez bizonyára a legjobb bizonyíték arra nézve, hogy a közönség igen jól meg tudja különböztetni a jót a rossztól.

Hogy értéktelen utáztatot ne kapjunk, bevásárlás alkalmával védjegyünkre, a vörös horgonyra figyelendő és minden üveg ezen jegy nélkül, mint nem valódi visszautasítandó. A gyógyszerárakban kapható 40 kr., 70 kr. vagy 1 frt. 20 krnyi árban üvegenként; Budapestben **Török József** gyógyszerésznél.

Richter-féle gyár Rudolstadtban, Thüringiában.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

Előfizetési feltételek:

Egész évre ... frt 10.—

Félévre ... » 5.—

Negyedévre ... » 2.50

Egyes szám ára 20 kr.

A HÉT

POLITIKAI ÉS IRODALMI SZEMLE.

SZERKESZTI KISS JÓZSEF.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

BUDAPEST,

VII. ker., Erzsébet-körút 6. sz.

Hirdetések

felvétele ugyanott.

Kéziratok nem adtnak vissza.

— Budapest, Május hó 26. —

Krónika.

Egy gazda levelei.

(Regény a legutóbbi napokból.)

— május 23.

I.

Kedves Duncsim! Szerencsésen megérkeztünk; reményilem Vihar és Altwater is szerencsésen érkeztek haza. Hallod-e öreg! Itt már csak látni trappert eleget; a Dezsőffy trapperei híresek, a Csávolszki zsidónak is van egy pár, amit meg lehet nézni. De olyan trappereket, mint ez a mi két trapperünk, hiába keresnél Pesten. E végből, ámbár szakosztály-üléseink nagyon elfoglaltak, ki is mentem a ligetbe, de bizony nem volt ott ügöző verseny, csak futtatás. Egy pár bükköm kint is maradt a Buky Mukinál, de nem bántam, mert csak nem kezdek el ide fent smuczigoskodni, aztán meg most már bizonyos vagyok benne, hogy ez a Buky János igen megbízhatatlan firma, és ez is valami.

Dezsőffy, tudod, az Aurél, nagyon szép beszédet tartott arról, hogy milyen sanyaru a magyar gazda helyzete. Itt küldöm az újságban, olvasd el figyelmesen. Néha nem árt, ha az asszonyok is olvasnak valamit.

Bizony nehéz sora van a szegény magyar gazdának, de a kongresszus majd csak csinál valamit. Ha a valutát megkapjuk jövő tavaszig, megint lesz egy kis pénz, mint regále-váltásakor. Akkor aztán megint kidukál neked egy-két kilencz malacz ára viganó, azért jó, ha egy kicsit te is foglalatoskodol az ország dolgával.

Persze, a valutát nyélbe ütni kemény munkába kerül, és mi kongresszisták ugyancsak be vagyunk fogva. Nem is lesz abból semmi, hogy csütörtökig haza mehessek. De irni irok, lelkem, mihelyest egy kis időt szakíthatok. Ti meg, fiam, otthon vigyázzatok, hogy minden rendben legyen.

Szerető Gyurid.

II.

Kedves Duncsim! Megalakultunk. Én magam négy szakosztálynak vagyok a tagja, s egynek a jegyzője. Ez elég kellemetlen, mert az embernek kicsit muszáj tartani, hogy egyik szakosztályból a másikba hajtathasson, de mikor egyszer a haza dolgai kívánnak tőlünk valamit, az ember nem cigánykodhatik, mint valami zsidó.

A kocsirol jut eszembe, hogy fenye drága lett az élet Pesten tavaly Szent Mihály óta, mert a hordár, akit mint szakosztályi jegyző alkalmaztam; tizenkét pengőt fizetett egy flakó cognac-ért, amit a fájós fogam okából hozattam. Csudálkozni fogsz, ha megírom, fiam, hogy ez a hordár itt többet keres egy nap, mint nálunk az alispán, pedig így van. De ügyes ember és nagy segítségemre van az irodai munkában. Doktornak neveztem el, mivelhogy ő is zsidó.

Azt kívánod, lelkem, írnam meg, hogyan élek ide fenn nap-nap után. Hát bizony, kedves Duncsim, ez a négy különböző szakosztály sok időt emészt meg. Ma korán reggel az egységes biztosítási törvény megalkotásáról folyt az értekezlet. Elhatároztuk a közbeéslési eljárás reformját és a szövetkezeti alapon működő biztosító intézetek támogatását. Délután meg a gazdasági érdekvépviseleti szakosztályban a tolonczolási telepekről tanakodtunk. Hamarosan megebedeltem, aztán bizalmas előértekezletre siettem a Hungáriába, hogy nyélbe üssük a mezőgazdák szövetkezetét. Ez az előértekezlet nemcsak a délutánomat foglalta le, hanem az estémet is, mert a cigány miatt, aki a nagy szálában huzta, csak nagy nehezen tudtunk értekezni.

Korán kelek, mert a sok előértekezlet annyira kimerített, hogy tegnap is délután egy órakor ébredtem fel. A fájós fogam miatt ne aggódjál, már meggyógyult. A gyerekeket csókold meg helyettem.

Hűséges Gyurid.

III.

Kedves Duncsim! Azt hiszem, nem fogod tagadni, hogy egy szőlőszeti kísérleti állomás felállítása oly égető szükség, hogy legalább az elv kimondása nélkül hazatérni szégyen lett volna. A jó bort ugyan egy-két pohárral privatim is megiszom, de különösen mint gazda, nem hunyhattam szemet a kor igényei előtt. Ez a dolog nagyon lefoglalt. De még inkább igénybe vette az időmet, hogy a pénzpiacz egészséges fejlődése s az elhelyezést kereső tőkéknek a mezőgazdasági hitelre való irányítása érdekében sokat kellett fáradoznom, s ez az oka, hogy két napig nem írtam.

Lengyeltóthyné alighanem összetévesztett valakivel ha azt mondta, hogy este kilencz óra felé az Orfeum tájkán látott. Nem tudom ugyan, hogy az Orfeum melyik utczába költözött át, de nem hinném, hogy arrafelé volna, ahol a telepítés-, kivándorlás-, munkás- és cselédügyi

szakosztály tart üléseket. Ámbár ezen a rohamosan kiépült Pesten nem igen orientálok magamat, mert annyi a teendőm, hogy a sétálásra nem marad időm.

A kaszinóba is csak azért mentem fel két szakosztály-ülés között, hogy hamarosan egy pár falatot egyem, s ha már ott vagyok, megnézzem az új berendezést. Ez igen szép, különösen a kártya-szobáé. Képzeld, a durákat Pesten már nem szokás játszani.

Isten veled, édes Duncsim! A közeli viszontlátást epedve várja

imádó Gyurid.

IV.

Kedves Pista bácsi! Feljöttem Pestre, a kongresszusra, hogy mezőgazdaságunk szomorú ügyén, csekély erőmhez képest, én is lendítsek valamit, de törekvéseimet csak erkölcsi siker koronázta, mert javaslataim ugyan mind egy szálíg határozatokká váltak, de ezenközben elvertem a jövő esztendei termést.

Ne tessék ezen csodálkozni, Pista bácsi, mert nem mondom, hogy a bukméker, a Toti, a cigány, a szőke Mádi, mi egy s más nem segítettek elfujni azt az egy pár rongyos bankót — aki valutátlan áldója van ennek az egyházpolitikai világnak! — de a katasztrófa mégis csak egy sajnos baleset következtében. Mert szeretném én látni azt az embert, aki bandával a kezében, nem vág vissza, ha két disznót mutatnak neki. Hát nem ott kellett lenni a negyedik disznónak is, hogy a f. m. n. e.!

Nem akarom, hogy az asszony megtudja a dolgot, s mert a földhitel is szorongat, mit van mit tennem, kétszáz proczentre kell fölvennem a pénzt, ha Pista bácsi nem húz ki a csávából. Pista bácsi ne engedje, hogy uzsorások körme közé jussak! Mert megcsúsz rajtam a szégyen, hogy amiképpen mi hallunk szukceszsziokról, amelyeket elmosott az 1838-iki árvíz, elvitt az 1863-iki szárazság, vagy agyon csapott az 1873-iki krach, azonképpen az én unokáim egy életen át fogják panaszkodni, hogy:

— Hej az az 1895-iki gazda-kongresszus! Hej Rákóczy, Bercsényi!

Szerelő öcsce Gyuri.

A szellem nem óv meg a hóbotól, de megadja neki a módját.

Madame de Staël.

*

A boszú olyan étel, amely csak hidegen élvezhető.

Japán közmondás.

*

Hatalomra jutva, az ember csak azt a kezet becsüli, amely ütni tud.

Capriotti.

*

Az ember az istent a saját képére teremti.

Faguet.

*

Egy hamis ezüst forintossal több nyomort lehet enyhíteni, mint száz szinarany igazsággal.

K.

Sine cura.

*A nagyváros, a lázas, hajsza munka
Kifárasztotta minden idegem.*

*A kábító lármát lelkem megunt,
Azért epedt, hogy egyedül legyen.*

*Félénk hajós, vihar sodrába jutva,
Pihenni vágyom csöndes vizeken,*

Hol méla dal fogan a vándor ajkán,

Se szirt, se örvény nem riasztja sajkám.

*Ringass, ragadj sörényes, játszi hullám,
Morajlod álmodozva hallgatom.*

*A partról illatos levélke hull rám
S velem repül a tánczó habon.*

*Az ingó árboczon tépett vitorlám
Kusza kötélzetét nem bolygatom.*

*Az evezők pihennek. Jó szerencse
Hajóm futását szeszélyed vezesse.*

*Nem mondom, hogy a réupartot sovárgom,
Végleg kikötnöm kora volna még.*

*Bárgyu madárdal, fészkes, lombos ágon
Az üdvösségre nekem nem elég,*

*De ha a vérem túl csapongva lángol
S az undor a mámor nyomába lép:*

*Az eltelés lelki csömörje éget,
Megáhitok egy kis remeteséget.*

*Jó heverészni napestig a páston
És nézelődni gondolatlan.*

*Sok semmiség, nem érdekelné máskor,
Mindegyre a szemem ügyébe van.*

*A verőfényben hány bogárka tánczol,
Egy nap száz nemzedék támad, kihal,
Halkült veréssel tán a szívem néz most
S megfigyeli a nyüzsgő mikrokozmoszt.*

*Nem azt csudálom a pompás világon,
A mi tömérdek, szörnyű, szertelen.*

*Az ember gögje fellegekbe vágón,
Furcsa, meddő köhegyeket emel.*

*Csaták, hol izzó gyűlölség világol,
Kész, millió ártatlant vesszen el.*

*Mindaz lesújt, a helytt, hogy fölemelne,
Belékábúl az elgyötört szív, elme.*

*A végtelenség egy vízcsoöpfbe szunnyad,
A semmiben a minden benne van.*

*Ennek tudása bátorít, megnyugtát,
Enlétezésünk már nem czéltalan.*

*Egy ok, erő éltet mindannyiunkat,
Időben, térben ő határtalan.*

*Ha nem volnának nagyzó, léha álmok,
A boldogságot rögtön megtalálnók.*

Minő gyarló egy alkotás az ember,
Minden élők közt legtörekenyebb,
A lét tiltába belenézni nem mer,
Képzelt dicsfénye tüntetért remeg.
Inkább botorkázik behunyott szemmel,
Mint éjszakában szepegő gyerek,
Hogy azt higgye, van a sötétbe' társa,
Rágyujt szíverősítő gajdolásra.

Parányi voltomat tisztán belátom,
A világ nem körülöttem forog.
S e megalázkodás nem hat rám bántón,
Lelkem felzajdultan nem háborog.
Ám evezöm feszülő karral rántom
S minden tehert habjátéknak dobok.
Anyja ölén kis vérem gögicsél,
Kikötők a boldogság szigetén.

Lipcey Ádám.

Az Alligator.

Képzelt komornyikom, a jóbarátaim körében annyira ismeretes Jérôme, az esti posta mellett egy telegrammot is nyújtott felém az oxidált ezüst tálcán, az ő sima, abbé mosolygásával.

A novellákból nem ismeretlen egykedvűséggel szakítottam föl a telegrammot.

Ez volt benne:

New-Tápió-Bicske, febr. 20.

Soha nem egzisztált néhai nagybátyja részéről száz ezer dollárt ad önnek át a Budapestre e hó 31-én érkező *Alligator* kapitánya. Kiváló tisztelettel

Böllér Archibald Washington.

Magyarország arkansasi követe.

Hidegvérűségem nem hagyott el. Mert a hidegvérűség a regényhősöket soha sem szokta elhagyni. Én pedig regényhős vagyok.

Belenyultam a zsebembe, kivettem harmincz krajczárt és oda nyújtottam komornyikomnak:

— Jérôme, menjen le, ha önnek az tetszik, a radnai szűz Máriához címezett patikába, a soroksári utcába, és húsz krajczárért vegyen két antipyrin. Aztán szaladjon el, ha önnek az tetszik, a rue de Vaugirardba az én kedves bretagnei doktoromhoz Kermeneguyhez, hogy kéretem egy perczre. Végül, ha önnek az tetszik, vásároljon a Nemetz ferencz-köruti tejcsarnokában tíz krajczárért jeget.

Komornyikom egy negyed óra mulva visszaérkezett. Hozta az antipyrin és a jeget. Az antipyrin bevettem, a jeget pedig a kaucsuk-tömlőben a fejemre alkalmaztam.

Csakhamar jött az én kedves bretagnei doktorom is:

— Nos jó, mi van ami a rossz?

— Semmi, feleltem nyugodtan, csak vágj rajtam eret.

— Menj, tréfás!

Kezem véletlenül egy töltött kabyl pisztoly felé tévedt.

— Vigyázz, Kermeneguy! Ha nem vágysz rajtam eret, megégetem az agyad velejét!

A docteur erre elővette a lancetteet és jobb karomból kibocsátott négy unczia vért. (Mi mások még mindig unciában számítunk.)

Minekutána Kermeneguy távozott és Jérôme is jó estét kívánt, gyomromban az antipyrinnel, fejemben a jeges zacskóval és ereimben a minusz négy unczia vérral vad diadal-tánczra kerekedtem dolgozó-termem közepén, a dágisztán-szőnyegen.

Most már nem féltem többé a gutaütéstől; addig felfüggesztett öröndetes érzelmeimnek szabad folyást engedhettem.

Őseim arczképei a terem falairól oly bámulva pillantottak le reám, amilyen bámulva csak a Szomaházy István novelláiban szoktak lepillantani a normandiai ősök a falakról.

Szilaj magántánczom oly zajos lehetett, hogy szálasadó asszonyom, Mme Knapp, végre bekopogtatott és felmondással fenyegetőzött; mert a másik szoba-úr, a posta- és táviráda-tiszt ily körülmények között nem találhatja meg hön óhajtott éjjeli nyugodalmát.

Lefeküdtem tehát. De nem tudtam aludni. És nem tudtam aludni még teljes tíz napig: februárius 30-ig.

Mit csináljak a százezer dollárral?

Ragyogó ötleteim támadtak.

Csörgőkigyó vadászatra indulni Braziliába, utba ejtven Liptó-Szent-Miklóst.

A párizsi opera első balerinájának venni nyolczvan-ötezer pár svéd keztyűt és meghalni a lábainál.

Megházasodni.

Fölbérelni tíz hordárt a Petőfi-utczából, tigris-kaczagányt vetni a vállakra, elejébe kerülni velők Zichy Jenőnek a Kaukázusban, fölfedeztetni magunkat az expedícióval, aztán olvasni a Wosinszky Mór rólunk irt könyvét.

A Magyar Tudományos Akadémiának adni az egész summát.

Főzetni a kis-pipában egy apokaliptikus pörköltet hat millió magyarnak.

Megvenni a Gutenberg 36 soros bibliáját négy példányban.

Nem csinálni semmit.

Északi sarkí expedíciót rendezni.

Paksra költözni és megválasztatni magamat a dalárda hangjegytárnokává.

Országot vásárolni Afrikában és beállani szultánnak.

Eljátszani az egész pénzt, mindig a Wahrmann-lovakat rakván.

Új szerzetesrendet alapítani.

Csupa gyöngyöt venni a summán és eczetben föláztatni s meginni.

Fölcsapni uzsorásnak.

Csörgőkigyóvadászatra indulni Braziliába... azaz, hogy az már volt, arról nem lehet többé beszélni; valamint, hogy nem eléggé czélarányos a többi módozata sem a százezer dollár elköltségének. Tovább tervezgettem hát.

... Februárius 30-án éjjel egyszerre félbeszakítottam e kinos töprenkedéseket. Megszólalt bennem egy idegen, kísérteties hang:

— Te, hátha nem is érkezik meg az az *Alligator*? Felrobbanhatott, elsüllyedhetett... Vagy az is meglehet, hogy az arkansasi nagykövet ostoba kábel-tréfát csinált.

Mint az örült rohantam ki a városligeti tóhoz hajnali két órakor; és deliriumban szaladoztam a kikötőben délig.

Akkor mindenféle kis tarka zászlókat húztak föl a világító-toronyra.

— Mi az? kérdeztem egy ott őgyelgő vén matrózt.

Az öreg tengeri farkas átigazította a bagót a másik pófájába:

— Jön az *Alligator*, Arkansasból.

És ime a drótsziget mellől csakugyan előtűnt a tizenkétezer tonnás büszke steamer.

Volt erőm analizálni magamat. És azt tapasztaltam, hogy nem örülök egy csöppet sem. Sőt katzenjammerem van; szinte szaladni szeretnék az elől a czudar sok pénz elől és nem bánnám, ha most a központban ülhetnék, nem várva semmit, legföljebb a négynapos *Borsszem Jankót*.

De mikor az egészségügyi formalitások véget értek s a sárga lobogót lebocsátották, mégis elsőnek szaladtam föl a hajó lépcsőjén.

— Master Jack? szólított meg az emberismerő kapitány.

— Yes, sir.

A kapitány erre a zsebébe nyult és elém számlált százezer dollárt.

— Egy sort róla!

A nyugtatványt egy millió dollárról állítottam ki. Csak későn vettem észre a tévedést. De örültem neki: nini, mégis örülök, mert szórakozott vagyok.

Azzal befelé indultam a városba. A korcsolyacsarnoknál egy számozatlan fiáker, a pénz telepathiája révén, nagyot köszönt felém.

Tagadólág intettem és fölkapaszkodtam a villamosra.

— Meddig tetszik?

— Az egyetemtéig.

És tartottam a tenyeremet, hogy visszakapjam a két krajczárt, amit máskor nem szoktam tenni.

— Az átszálló jegy tíz krajczár, mondta a konduktor bosszusan.

Csalódva dugtam zsebemre a kezemet.

Utközben nem igen gondolkodtam. Sőt csak az Egyetem-utcában eszméltem föl a Révai Leó boltja előtt. Mert a könyvek, kivált a régi könyvek, hiába, mindig éhséget gerjesztenek bennem.

Befordultam a boltba. És itt előfogott egy kis emberi hiuság.

— Látott már százezer dollárt egy csomóban? kérdeztem a tudós antiquariustól.

— Dollárt én még egyet sem láttam elevenen.

Megmutattam neki a kincset. Aztán hirtelenében összeállítottunk egy kis könyvtárt. Az egész magyar irodalom és nyelvtudomány. Az egész magyar história. A latin népek összes klasszikusai. Meg az angolok is. Potom tizezer forint.

— És mikor küldjem haza?

Elgondolkodtam.

— Nem sietős, mondtam ásitva. Különben még beszélünk róla.

Aztán elkértem a Reclam-bibliothéka legújabb katalógusát és azzal az erős elhatározással ballagtam ki a boltból, hogy könyvet egyáltalán nem fogok vásárolni.

A váczi-utcában, Pórfi előtt, eszembe jutott, hogy már régtől sajog a szívem, amért a kalapom formája nem divatos. Az üveg mögött kísértőn csillogtak az angol czilinderek.

— Ej, jó még ez a kalap, szoltam magamban és nem néztem többé semmi kirakatot.

Hintó robogott el mellettem. Hires menyecske ült benne. Hires a szépségéről, meg arról, hogy szereti a gyémántot. Mindig úgy néztem rá, mint a pásztorfiu a királynéra.

Most azonban fanyarul konstatáltam, hogy ez az asszony voltaképp nem is olyan szép, hogy joga volna a gyémántot szeretni. A kis kasszirosné sokkal különösebb; pedig az csak a klárist szereti.

Ostoba, unott, bágyadt volt bennem minden. Kivéve a hasamat, mely mindig bölcs.

— Gazdám, ebédet! mondta az ő rendes, józan, egészséges hangján.

De hát hol is ebédeljek? A kaszinóban? Az Angol királynőben? A Café Anglaisban?

Betértem a kispipába, kardra hánytam egy tehénpörköltet meg egy kis túróstészta. De ha kérdezik, nem tudtam volna megmondani, mit eszem. Feketékávé mellett pedig a Koronában elszittam egy virginiát. Nincs annál jobb így ebéd után.

Aztán hazafelé ballagtam, apathikusan és fáradtan, mintha egész nap téglát hordtam volna. Ez az apathia, ez a fáradság szinte jól esett, mert olyanforma volt, mint a pihenés. De csakhamar megbolygatott az a régiségi, tizenegynapos borzasztó kérdés: mit csinállok én azzal a sok pénzzel?

Tervező talentumom már kiapadt. Régi ötletek tolokodtak a fejembe és bosszantottak régiségökkel. Az a keserv gyötrött, ami a lázas embert szokta: hogy mindig ugyanazok a fogalmak, képek keringenek az agyában, mint az ördögmozgó.

Utcám szögletén valami csödület vont a magára figyelmemet. Lovasrendőrök tartottak kordában egy nagy embercsoportot, mely közeledtemre zajogni, tolongani kezdett és egyszerre abbahagyta a *Szózat* énekését, melyet addig buzgón folytatott.

Ámulva néztem rájuk; mert minden arc ismerős volt, a jó Isten tudja honnan. Végre egy ábrázatról sikerült specialiter konstatálnom, hogy a Blau uré; és akkor aztán ismeretem köre kiterjedt az általánosságra is. Az én jó hitelezőim gyülekeztek össze az *Alligalort* várni.

Nagy kő gördült le a szívemről. Lám, a százezer dollár hováfektetésének a módzata nem jutott az eszembe, leggyötrelmesebb tépelődéseim közepett sem.

Két óra mulva zajos éljenzéssel vonult el a népvándorlás. Én vigan fűtyörészve csörgettem a zsebemben a megmaradt tíz dollárt. Az ősök képei mosolyogva pillantottak le reám. Komornyikom, Jérôme pedig szaladt a henteshez, vacsorát venni.

*

Méltóztatnak érteni ezt a szimbolizmust? Én, megvallom, nem értek belőle egy kukkot sem. Se baj. Ez a legbiztosabb jele, hogy a cikkely jó.

Jaákh.

Galambok szállnak...

Galambok szállnak el fölöttem

Hideg, borongó téli ködben:

Igy szállnak gondolatjaim feléd

Titokba, halkán, csendben, árnyban...

Tán hallod is a bús magányban

A szárnycsapások halk neszt...

Kovács Norbert.

A parvenünek nincs meg az a tehetsége, hogy szerencsését izléssel élvezze.

*

Sok házasság csak azért boldog, mert az egyik fél föláldozta magát.

*

Az asszonyok nem magoknak, hanem másoknak tartogatják a titkot.

*

Krónika II.

Kilián király.

— május 16.

Württemberg tekintetes királyáról, szégyenszemre vallom meg, édes-keveset tudok. Mivel egy velünk barátságos lábon élő államban a jobban javadalmazott hivatalok egyikét tölti be, meg vagyok győződve róla, hogy teli van minden magán és közjogi erénnyel, sőt nem hiányoznak belőle a württembergi géniusznak kedves, saját külön nemzeti erények sem. Ugy hiszem, kitűnő s többszörös családapa; úgy hiszem, hogy szigorúan alkalmazkodik a német birodalom ügyviteli szabályaihoz, s aláírásaiban nincsen restanczia; úgy hiszem végre, hogy mint a jó asszonyoknak, neki sincsen története. Némi igyekezettel elképzelem, hogy legkedvesebb foglalkozása: fényes csákóban és fényes gombu uniformisban az ablaknál állani, s nézni, hogyan egreczéroznak a katonái, akiknek a gombjai szintén fényesek. Hiszem és remélem, hogy szereti a sört, hogy a *De bello gallico* csak egy kínos, fölötte kínos emlék rá nézve, hogy korán kel és korán fekszik, s hogy kedves nótája: »Die Deutschmeister, die Deutschmeister...« A nevét azonban már csak hossz- szas habozás után tudom megmondani. Mindent össze- vetve, abban kell megállapodnom, hogy bizonyosan Kilián- nak hívják. Mert: ő megy legelül, a nagy csizma ő rajta van. Aztán meg: néprajzi bizonyosság, hogy a würt- bergi anya, mikor felocsudik fájalmából, könyei között mosolyogva nem azt kérdi, hogy: »Fiu?« — hanem azt, hogy:

— Kilián?

Igen, őt Kiliánnak hívják, bizonyosan Kiliánnak hív- ják. Midőn a közömbös Klio rávéste ércztábláira, hogy: V. Károly császár fölvette a földről a nagy szobrász leejtett kalapácsát, a Sors könyvén dolgozó szomorú párka a következő szavakat iktatta albumába:

»Ennek az esetnek a pendant-ját 1895-ben würtem- berg egy szülöttje fogja produkálni, akinek neve Kilian legyen.«

*

A pendant megvan. Kilian király udvari páholyában ült, s tekintete ez egyszer nem katonái fényes gombjain csüngött, hanem a szinpad felé irányult. Kabátját érdem- rendek borították, s az érdemrendek alatt mély megha- tottságot érzett vala. A szinpadon egy halovány, festet- len arczu hölgy zokogott, az ajtófélfára borulva; bizo- nyos Duval Armand urat siratott, aki elég izléstelen, elég balgatag volt elhagyni a halovány, festetlen arczu hölgyet. Kilian király jóakarattal nézett az elhagyott Ariadné-ra, táborkara helybenhagyóan bólingatott a szinpad felé; a földszint figyelmé megoszlott a valószínű király s az álmok királynője között; majd legördült a függöny s egy alig észrevehető kegyes jelre a hadnagyok és kadétok ugyanoly hévvel verdesték össze tenyereiket, aminő hévvel táncolni szoktak az udvari bálon.

S a következő perczben Duse asszonyt egy rend- kívüli kitüntetésről értesítették. Szíveskedjék megjelenni az udvari páholyban, az a szerencse várja, hogy ő felsége személyesen fog gratulálni mai sikeréhez.

A Kilián király szép és tartalmas életében bizo- nyára voltak meglepetések is. Például, igen meg lehetett lepetve 1871-ben, sőt valószínű, hogy eme meglepetéséből még most sem tért egészen magához. De még ez a meg- lepetés is csak a Kis Miska névre tarthatott számot ahhoz a lelki állapothoz képest, amelybe előkelő személyét a Duse asszonyság felelete ejtette. A Duse asszonyság fele- lete tudniillik ekképpen hangzott:

— Mivel az udvari páholytól a szinpadig éppen csak akkora az út, mint a szinpadtól az udvari páholyig: amennyiben ő felsége ismerkedni kíván, ne terheltessek a szinpadra fáradni.

A felelet szövegezését kiválóan szellemesnek éppen nem mondhatni. Hogy a velencei népiskolák a stilus iránti érzéket nem fejlesztik valami tulságosan, s hogy a nagy tragikák sem felejtik el egyhamar a kis komédi- ásnék nemzetközi jargonját: a fentebb idézett madrigál bizonyára csak megerősíti. De ha az üzenet nem arro- gálhatta, hogy az arany mondások között foglaljon helyet, egy jó tulajdonsággal mégis dicsekedhetett. Impertinensen világos volt, annyi bizonyos.

Kilián király inkább csak ezt a jó tulajdonságát méltányolta, s kevésbbé vetett ügyet a stilus gyöngéire. Mert nem sietett le a szinpadra, nem kereste elő legéde- sebbik mosolyát és elragadtatásának legesleginkább olvadó hangjait, nem tette koronáját a bájos Kevélység festékes bödönkéje mellé, nem támasztotta királyi pálcáját a Földközi tenger pingált másához, nem hajolt meg a Duse asszonyság stilusa előtt, mint Musset a Rachel ortogra- fiájával szemben, nem köszönt a tűzoltóknak, a statisztáknak és a ruhakosaras öreg asszonyoknak: hanem haragra lobbant, s kiadta a parancsot, hogy Duse asszony- ság többé nem léphet fel; Duse asszonyság szíveskedjék beszünni vagy legalább is máshol játszani.

És másnap Duse asszonyság elutazott, változatos- ságban és dicsőségben gazdag életének legnagyobb dia- dalával, mely a maga nemében bizonyára első a színját- zás történetében.

*

Ha Kilián király haragra lobbant, akkor valószínű- leg így gondolkozott:

— Mégis csak hallatlanok ezek a komédiásné ténsasz- szonyok! Ugy nőnek ki a földből, mint a dudva; a ghetók, a nagyvárosok szennyes utcái, a házmester- lakások teli vannak jövődöbeli star-okkal. Felnőnek isten nevében, mint a paréj, távol a nagy betüktől, a szép dolgoktól, a tiszta emberektől, a templomtól, és mindentől, ami civilizáció. És egyszer csak előállanak azzal az arroganciával, hogy ők majd mívelni fogják a kedélyünket, s megmagyarázzák nekünk a rejtelmesen szépet. Nincs egyebük, csak a beszédes szemük, mely lelket hazudik, a fiatalságuk, mely rendkívül gyorsan kopik, mert a szin- padon s a háboruban töltött évek duplán számitanak

no meg az asszonyiságuk, mely rendesen kiálló, s mely náluk számos esetben még nem jelenti a nőiességet. Pertu vannak a tüzoltókkal, szobalányul használják a mamájokat, elfogadják a jutalom-játékukra gyűjtött emlékeket, alkusznak az impresszáriókkal, mint a kupeczek, s megfigyelik az édes apjuk halálát, hogy »reálisabban« játszhasanak. De mert az újságok minden nap nagyokat hazudnak róluk, mert a gyerekes kíváncsiságot szolgáló sajtó minden lépésüket regisztrálja, mert exaltált emberek áradozva magasztalják a mókázásukat avagy tragikus rikkantásaikat, mert a tömeg, abból a csekély művelődésből, amit a színházban szerezhetni, nem igen őriz meg egyebet a személyökre való emlékezésnél: utoljára maguk is elhiszik, hogy ők valakik. És noha jogot formálnak azokra a dolgokra is, melyekről az úri társaságban élő nőknek le kell mondaniok: nem elégesznek meg bukétákkal, a rajongók, a kiskoruak, léhák és a tömeg hódolatával, hanem megkövetelik a tiszteletet is. Pedig minden dukálhat nekik: a tapsok, a luxus, melyet megszerezhetnek, az imádat és szerelem, melyet tömegesen keltenek, minden, ami tetszik, csak a tisztelet nem. Mert, ha olykor a személyök méltó is minden tiszteletre; ez a tisztelet soha se illetheti meg a mesterségöket. De ime, nem elég, hogy olyan föltétlen respektust követelnek, amelyet a világtól csak gyöngédségből kaphatnak ajándékba: ha valamire viszik, immáron ők tagadják meg a tiszteletet azoktól, akiknek ehhez törvény adta joguk van, s akik elődeikben már századokkal ezelőtt fényes csákókban nézték az ablakból katonáik csillogó fegyverét. Hát ez hallatlan, és én megmutatom ennek a Reklám-királynénak, hogy velem nem paczkázhat.

Ilyenformán gondolkozhatott Kilián király, és mivel az előítéletekben mindig van egy szemernyi igazság, nem mondhatni, hogy nem volt oka némi bosszúságra. A Sudermann Magdája, aki oly roppant maga-megelégedéssel sétáltatja meg az apai házban pompás toilette-jeit meg az idegenben ráragadt francia szavakat és fesztelenséget, néha igazán kiállhatatlan. Ez a hölgy másféle mértékkel mér magának, és másféle mértékkel a kívülre eső emberiségnek. S a tiszteletet, melyet magának megkövetel, csak az asszonyi szeszély jogán tagadja meg attól a gondolkodás-módtól, mely elűt az övétől. Ez nem szorul bizonyításra.

Mindamellett tévedésben vala a bosszús Kilián király. Egy pillanatra megfejtkezett róla, hogy: a nemesség kötelez, s minél dicsőbb nemesség, annál többre, annál inkább határtalanul. Megfejtkezett róla, hogy a história mindig különösen kegyelte azokat a királyokat, akiknek az udvariassága elég gazdag volt rá, hogy ne csak egyes udvarhölgyeknek jusson belőle, hanem minden dámának: A Nő-nek épp úgy, mint a Favoritáknak.

Tévedésben vala továbbá, mert a szóban forgó asszonyosság, ha másképp gondolkozott e világi szokásokról, mint ő, viszont nem várt és nem kért tőle tiszteletet. Ez a különös asszonyosság nem igen kereste se a tömeg, se a zsurnaliszták, se az impresszáriók, se a főrangúak hódolatát, úgy látszik, a királyokét sem. Nem követelt tőlük

se figyelmet, se elismerést, se pozíciót a társaságban, semmit. S ha nem volt kegyes kedvében, úgy látszik, viszont nem is adósa senkinek.

Tévedésben vala végre Kilián király, mert: vagy vannak e kopár hegyfokon tiszteletre méltó dolgok, vagy nincsenek. Ha nincsenek, úgy mért volna kivétel a rang és a hatalom?! S ha vannak, akkor nincs tiszteletre méltó polcz, amelylyel ne volna egyenrangú az a függetlenség, amely nem szorult senkire, semmire, amelynek nem kell semmi és senki ezen a világon.

Bojtorján.

Pávián Pepko.

Irta: ABONYI ÁRPÁD.

(Befejezés.)

Mit mondjon neki? Megölje? Elkergetse most, így... »Végem van, végem van...« lehellte maga elé. Milyen jó volna, ha megnyílna irgalomból ez az otromba, fagyos föld és elnyelné úgy, hogy nyóma se maradna, legalább nem kellene hazamennie többé.

Maga sem tudta, miképpen érkezett a plébánia elé, de egyszer csak ott volt és belépett a kapun,

A plébános bámulva nézett reá.

— Mi történt a tekintetes urral? kérdezte elébe sietve.

Az öreg ur hagyta, hogy bevezesse és megittasson vele egy pohár jeges vizet. Azután lerogyott a pap dolgozószobájában egy kemény ripsz-diványra és elzokogta a baját. Elmondott mindent az utolsó betűig, hátha segíthet lelkének vergődésén az Ur szolgálja. Adjon vigasztalást, ha tud; tanácsoljon, ha van még becsületes tanács ezen az átkozott világon, a melyen bepiszkolja apjának nevét egy leány, egy gaz —

— Csillapuljon, az égre! kiáltotta elszörnyedve a plébános és befogta a füleit, hogy ne hallja a káromlást, mely izzó szózuhatagban ömlött le az öreg ur ajkairól. A felháborodás e féktelen, durva kitörése azonban megmentette, mert elhallgatott és halotthalaványan dőlt vissza a divány párnáira. Nyitott szája reszketve szívta lihegő tüdejébe a levegőt; sok kellett belőle, közel állt hozzá, hogy megfulladjon. A plébános lassanként összeszedte magát és kijelentette, hogy efféle szerencsétlenségen a valóság nem tud segíteni. A testi bűn meghaladja az Ur szolgáljának hatalmát; az ellen nem segít egyéb, csak a bűn őszinte megbánása. Tartson szigorú penitenciát. Szálljon magába, hogy a gonosz szellem elhagyja szívét és ismét megtisztulhasson. A gonosz tartotta hatalmában a férfit is, a nőt is. Egyenlők mindketten a vétkezésben, tartsanak bűnbánatot együtt. O imádkozni fog árva lelkeikért, ez minden, amit tehet.

— A gonosz, mondja plébános ur... kérdezte előrehajolva az öreg ur s belebámult révedező tekintettel a levégőbe, mintha ott kereste volna a gonoszt.

— Ugy van, a gonosz, — mondá meggyőződéssel a pap. Lesimította kezét pecsétés reverendája ránczain és még nyomatékossában ismételte: »Mig testünkben a gonosz, addig a lélek rab, szomorú rab... nem találhat fel a mennyországba, ahol a jókra örökös gyönyörök várnak...«

— Leányom elkárhozik...

— El.

— Nincs kegyelem...

— Meg kell szabadulnia a gonosztól előbb, azután majd meglátjuk, felelte ridegen a pap; s megvető tekintettel nézett végig a vergődő, szegény emberi férgen.

Bertalan Imre elbucsuzott és kiment a parochia udvaráról az utcára. Ott egy paraszt emelte meg előtte a bárányszőr-süvegét és így szólt: »Dicsértessék az ur Jézus Krisztus«.

— Mit? Akarsz valamit? kérdezte ámulva.

— Semmit én, uram, — felelte hűledező arccal a paraszt és hirtelen tovább állott. Nini, be furcsákat gondol az ember, ha a tekintetes urat látja... Tisztára úgy viseli magát, mint egy ittas kékbeli az istentisztelet után. Még a járása is szakasztott olyan. Na, most! Egy csöppbe mult, hogy bele nem gázolt az árokba, az pedig jó mély. Megemlegetné. Hogy az isten áldja meg az urak szokásait, bizony tántorognak még olyankor is, ha színét se látják az itálnak, mint ehol a tekintetes ur e... S a parasztnak igaza volt. Bertalan Imre nem tudta, hová lép. Ment egyenesen haza, még a patakot se kerülte ki. Rálépett a jégre s áttámolygott rajta a tulsó partra.

Midőn hazaérkezve, betámasztotta maga után a kaput, az istálónál Pepkót pillantotta meg. A fiu éppen egy kis szénát adott a lovacskának. Hozzáment és belépett az istállóba.

— Ebédelt a leányom.

— Igenis, ebédelt.

— A theát is megitta? Hogy érzi magát?

— Jól.

— Panaszkodott?

— Énekelt, — felelte elkeseredett hangon a fiu. Mintha azt mondta volna, hogy sokat szenvedett, amíg meghalt S úgy csapta vissza a széna közé a vasvillát, hogy megállt hegygyel az istálló falában, mint a czövek. Az öreg ur lehorgasztotta fejét és közelebb intette magához a fiut.

— Meg ne merd mondani gyermekemnek Zsakó... mormogta fenyegető hangon, hogy a plébánián is jártam, különben rögtön elkergetlek. Később majd elmondom, hogy mit kell csinálni. Addig egy szót se! Mit csinál most?

— Lefeküdt a diványra; alszik.

— Ne háborgassuk, hadd pihenjen. Főztél levest is?

— Igen. Egy tyukkal kevesebb...

Az ur elhallgattatta s benyitott lábujjhegyen a házba. Levette az állványról dohányát, pipáját, azután épp oly csendesen, amint jött, ismét kiment s a pitvarszoba közepén levő asztalhoz telepedett, hogy egyszerű ebédjét elfogyaszsa. Pepko a kemence mellett levő padkára ült. Onnan nézegette urának sáppadt arcát s még nagyobb keserűséggel gondolt arra a nagy szerencsétlenségre, amely elől nincs menekülés. A leány szegyenbe keverte apját. A bűn minden ólomnál nehezebb súlylyal nyomja urának becsületét. Ennek az áldott, jó urnak becsületét, ki mindig résztvevő szívvvel volt hozzá s egyedül kísérte ki boldogult édes anyjának koporsóját esőben, sárban, gyalog. A többiek nem voltak ott. Ki vette számba a szegény majomarczu Pepko fájalmát? Ki simogatta meg gyöngéden fejét, midőn zokogva térdelt a földön s megcsókolta a rögöt, melyet anyjának sirjába vetett? Senki, csak ő; ural, ez a jó ember, ki ime szenved és nincs mód, hogy le lehessen venni szívéből a gyászt. A fiu öklére hajtotta fejét s kimondhatatlanul nyomorultnak érezte magát. Szívesen megváltotta volna életével is urát, de mit tehetett? Az a szőke szakállu ember, Radakovics fia, ki ilyen fájalmat okozott urának, nagyon messze van innen; nem lehet számon kérni tőle a rosszasságot, nem lehet mellen ragadni, hogy kiontsa testéből aljas véré, mely ekkora vétekbe kerítette. A másik bűnös, a leány, azonban itt van... S Pepko érezte, hogy gyűlöli ezt is, mert ez nem az a leány többé, akit ő ismert s titokban a Szűz-Mária képe mellé helyezett. Milyen istenkáromlás volt! A Megváltó anyjával hasonlítani össze egy

régi lényéből kivetkőzött, kendőzött arczu fiatal nőt, aki oly büszkén viseli szegyenét, mintha nem volna egyenrangú egy rossz személylyel... »Mit tettem, mit tettem«... mormogta bűnbánattal a fiu s térdre szeretett volna borulni, hogy megkérlelje tévedéseért a boldogságos Szűzet.

Bertalan Imre közelebb húzta székét Pepkóhoz és így szólt hozzá:

— Voltam a plébános urnál, de nem vigasztalt meg. Azt mondta, hogy leányom elkárhozik. Nincs kegyelem.

— Nincs...

— Nincs, nincs... Ő mondta és én hiszem. Az emberek ujjal fognak reám mutatni s minden becsületes család bezárja előttem ajtaját, mert tisztátalanok lettünk, akiket kerülni kell. Mit ér, hogy Radakovics ideadja a »Magua Luncát«? Azt fogják beszélni, hogy ezzel kifizettek. Igazuk lesz.

— Igazuk...

— Te is így látod, Zsakó, más is így fogja látni. Meg fogom tehát mondani Radakovicsnak, hogy megtarthatja a földeket, nekem nem kellene.

A fiu szeme megvillant. Suttogva szólt:

— Álljunk bosszut, uram, a fián...

— Hallgass, ez lehetetlen, — felelte tompán az ur, — leányomat kellene előbb megbüntetni, mert őt rontotta meg a gonosz s az ő rosszassága csábította el a férfit. Azt hiszem Zsakó, hogy ez nem is az én gyermekem többé, mert elfelejtette, hogy mivel tartozik apjának. Ide mert jönni, semmibe se vesz, még csak nem is mentegeti magát, hogy bocsánatomra méltó legyen. Azt hiszi, kifizet és vége. Neki van pénze, nekem nincs. Tehát szolgálja legyen az apa leányának, különben nem fogják megfizetni. Ennyire süllyedt, óh jaj... ennyire süllyedt...

— Nem lehet az uram, hogy ő legyen.

— Ő az, csakhogy a gonosz hatalmában. A tisztelendő ur azt mondotta, hogy míg testében a gonosz, addig telke rab és nem találhat föl a paradicsomba, ahol a jókra örökös gyönyörök várnak. Mit tegyek azonban, hogy megmenthessem? Erkölcsé, vére van megrontva, abba vette bele magát a gonosz, azt kellene kiontani, hogy megmentsem lelkét az üdvösségnek.

Pepko kimeresztett szemekkel, mohón hallgatta urát s nem szólt egy szót sem. Vastag szemöldöke gyorsan összehúzódott, szája rángatózódott, erős, csontos melle hol kidagadt, hol mélyen behorpadt, mintha össze akart volna esni az egész remitő elhatározással küzködő ember.

— Megmenteni lelkét az üdvösségnek... rebegte magában s didergett, megfagyott attól a gondolattól, mely roppant erővel döngette agyát.

A szomszéd szobából e pillanatban a leány hangja hallatszott ki.

— Atyám!

— Megyek, felelte az ur és felállt. »Leányom nem szereti a plébánost, mormogta halkan a fiúnak, arról tehát nem kell neki beszélni, hogy ott is voltam: Megérttetted, Zsakó? Egy szót se! Most bemegyek és a lelkére fogok beszélni; hátha megmenthetem az elkárhozástól...«

Pepko intett, hogy hallgatni fog; ural távozása után ő is felállt és az ablakhoz lépett. A decemberi délután homálya már szétömlött a hóval borított tájon. Szeme hiába járta meg a völgyet, a tulsó oldalon magasba emelkedő Sinto hegyből nem lehetett látni semmit. Eltűnt a hatalmas orom a ködben, még körvonalai se rajzolódtak ki a láthatárt belengő téli párázatból. Később hallgatóni kezdett, de a benn megindult ráváltásból semmit sem tudott megérteni. Ura szelid, rábeszélő hangjából mindössze egy-egy szótag ütötte meg fülét. A leány hangos nevetését azonban jól meg tudta különböztetni s ez a nevetés még erősebben támadta meg. Oly kegyetlen láz-

zal ostromolta egész lényét egy kétségbeesett gondolat, hogy belekábult s alig tudott a lábán megállani.

Kiment az istállóba. Ne hallja többé azt a kacaját, mely fejébe kergette a vért. A leány kineveti apját, ezt a becsületes, jó öreg embert, ki ártatlanul fogja majd elszenvedni az emberek gunyját. Nótát fognak csinálni reá a fonóban s dalolni fogják minden házban.

Pepko leült a széna közé s térdére hajtotta fejét. Az apa hiába igyekszik megmenteni gyermeke lelkét az üdvösségnek, meg fogja tehát menteni ő. A rossz a leány vérében van: meg fogja szabadítani tőle. Neki sikerülni fog, mert ő mindig jó és igaz volt. Vakon bizott Jézus nevében, ki meghagyta az ő hű szolgáinak, hogy ne túrják a rossz szellemet, hanem támadják meg és pusztítsák el. Valahány gonoszt megöl a jószág, annál nagyobb lesz isten irgalmatossága a tulvilágon. Mi ez a világ, hogy érdemes legyen ő rajta élni? A jók és igazak haláluk után lesznek csak igazán boldogok, nem itt, hol csak siralmak és gyalázatosságok vannak. Ki hű szolgája akar lenni a Megváltónak, mondogatta magában áhitattal, az kerülje a gonoszt, amíg lehet, ha azonban nem lehet többé, akkor istennek ajánlja lelkét és azon igyekszik, hogy megsemmisítse, légyen ő emberben, állatban, vagy bármely bűnös testben.

A pitvarszobából e perczben urát látta kilépni az udvarra. Bertalan Imre felső kabátban, utrakészen jött ki a házból s Pepko azonnal észrevette, hogy sokkal nyugodtabb, jószágos, szomorú arcának vonásai jóval enyhébbek, mint az imént voltak. A leány vérében lakozó gonosz bizonyosan őt is hatalmába kerítette már, különben hogyan változhatott volna kétségbeesése ily gyorsan enyhületté? A nő ajkak ígérete elkábitotta. A sátán sugta a szavakat, leánya kimondotta őket s megvette velök bizonyosan apjának szívét is, hogy magával rántsa lelkét a kárhozatba. Ura engedett és elszedült. Meglátszik egész alakján, hogy megvesztegető ereje a szavaknak s csábító csengése a pénznek kiforgatta előbbi valójából.

— Pepko, hol vagy! kiáltotta hangosan s a fiu kiérezte hangjának türelmetlenségéből is, hogy ura letért az igazak utjáról és megfélemlkezett róla, hogy az égnek angyalai csak a jókat várják liliomszállal a mennyek kapujában, a rosszak letaszíttatnak a pokol mélységébe...

— Itt vagyok, uram, mondotta sötéten, lesütött szemmel.

— Jőjj ide; mit csinálsz ott?!

— A csizmám orrát nézem...

— Miféle beszédek ezek, förmedt rá nyers hangon az ur, nem szégyenled magad, te majom! Figyelj ide! Át kell mennem a postamesterhez, hogy kölcsönözze ide az ujságot, mert a leányom unja magát. Rögtön meg is rendelek egyet, többé nem szorulunk reá, hogy kéregezzünk. Te addig szaladj át a jegyző urhoz és hozz tőle néhány üveg bort. Megmondod neki, hogy a legfinomabból adjon s rögtön kifizeted. Itt van tíz forint. Amit visszakapsz belőle, az a tied. Legyen jó napod neked is. Ha átveszem a »Magua Luncát«, megteszlek adómesterré.

— Jó lesz, uram.

— Ne félj, Zsakó, már nem haragszom, folytatta az öreg ur s megveregette a fiu arcát, leányom felvilágosított és megmagyarázta, hogy nem szabad mindent felvenni, mert ez csak paraszt szokás s mi nem tartozunk közéjük. Azé a világ, akinek pénze van. A szegény ember halott ember. Mi is meg voltunk halva máig; nem élünk, mert szegények voltunk. Ugy-e, Zsakó?

— Ugy.

— Hát csak eredj most iziben és hozd a bort. Leányom finom borokhoz van szokva. Jó lesz egyébiránt, ha nem sokat lábatlankodol a közelében, mert haragszik reád. Azt mondta, hogy kergesselek el.

— Elmegyek.

— Itt maradsz! Miféle ostobaság ez már megint? Azt akarod, hogy megpirongassalak? Hűséges szolgám voltál a nyomoruságban, nem akarom, hogy jó napjaimban ne legyen részed. Erdőmesterré teszek, fiam, erdőmesterré! Jó dolgod lesz házamban holtig.

Az öreg ur ezzel elment s Pepko magára maradt. Szomorúan, mellére csüggesztett fejjel állt a hóban s hol erre, hol arra forgatta ujjai között a tízes bankjegyet. A pénz volt a leányi vétkezés ára s a bűn ime nem maradt egyedül, mert urának lelke is utánna pusztul. Óh, a sátán ravasz! Hálóinak száma ezer: ereje nagy, ő a varázslók között az első. Macskából oroszlánt, kutyaéból farkast, becsületes emberből elveszett embert csinál. Itt van a boldogtalan példa! Az ő szegény, jó ura; mit lett belőle... alig ismerni rá... S a fiu fölemelte zavaros tekintetét az égre, melyen lomha lassúsággal usztak a szürke téli felhők s hóvihart sejtetett a hegyekről lecsapó északi szél. Bár csak olyan itéletidő zúdulna le a *Gialu Sinto* tarajos ormairól, hogy betemetné hóval az egész völgyet, házastul, mindenestül, hadd várná itt egy nagy temető a tavaszt, legalább még idejében megmenekülne urának elgyengült lelke a kárhozattól. Pepko nem kinlódott tovább. Elhatározta, hogy mindenáron meg fogja menteni gazdája lelkét és meg fogja semmisíteni a gonoszt, mely ezt az ártatlan lelket bűbajos varázslatával leszédítette az igaz utról.

Kitört rajta az első keresztények heroikus rajongása. Nehezen mozduló, lázas agyának háborgása csak növelte benne azt a vak hitet, hogy neki meg kell mentenie egy lelket az istennek, különben nem számíthatja magát többé az Ur hűséges szolgálói közé. Ez a veszélyes betegség át meg átjárta szívét, sebesebb keringésbe hozta zaklatott vérért s úgy döngötte kidagadt halántékait, hogy egész csontos, nagy feje zugott tőle. A bankjegyet bedugta a zsebébe és bement a házba. Az ajtónál reszkető szájjal hadarta el az angyelus első sorát, megtapogatta kabátját és belépett a belső szobába, melyben urának leánya igazgatta szép, fényes haját a tükör előtt.

A belépő Pepkót nem vette számba. Nézegette arcát, lesimitotta asszonyos, kerek csipőjén a nyers selyem pongyolát, mely gyűrődés nélkül simult tagjaihoz s valami kaczer dallamot dudolgatott.

— Mit akarsz? kérdezte hirtelen megfordulva s futólag a fiura nézett.

Pepko vértelen arcczal, lángoló tekintettel sziszegte:

— Imádkozott ma, Ilonka kisasszony?

— Megbolondultál?

— Imádkozzék tehát, mert meg fog halni, felelte rekedten a fiu s kihuzta kabátja belső zsebéből hosszú pengéjű kését.

— Elment az eszed?

— Nem ment.

— Takarodj ki ostoba, mert segélyért kiáltok!

— Megteheti.

A leány megragadta Pepko karját és el akarta taszítani, a fiu azonban úgy állt ott, mint a vas. Visszatolta a leányt és előre lépett.

— Mondtam már, hogy meg kell halnia, mormogta nehéz lélegzettel s megvillant izmos markában a kés, imádkozzék Ilonka kisasszony, imádkozzék, amíg nem késő... Egyedül vagyunk. Uram nem fogja hallani kiáltását. Meg kell halnia, hogy elszálljon testéből a gonosz és megtalálhassa lelke az üdvösséget.

A leányt elhagyta bátorsága. Rémülten nézett Pepko szeme közé s az ágyig hátrált. Azt hitte, hogy a fiu hirtelen megőrült s most életére tör. Meg fogja ölni... Hiába kiált segítségért, nem hallaná meg senki, mert a ház egyedül áll és nincsen cseléd. Midőn a következő

pillanatban észrevette, hogy a fiu félrenéz, egy halálfélelemtől szorongatott párducz ügyességével ugrott az ajtóhoz, hogy kinyissa és kirohanjon, Pepko azonban elkapta karját és visszarántotta a szobába. Vége volt; a fiu vasmarka puha vállába mélyedt...

— Gyilkos! sikoltotta kétségbeesve.
— Miért nem imádkozik? hörögte hozzáhajolva a fiu.

— Várj még... irgalom...
— Nem.
— Emlékezz, hogy mindig jó voltam hozzád, sohasem bántottalak Jakab, soha...

— Megrontotta uramat. El fog kárhozni ő is.
— Nem, nem! Pepko hallgass, reám... Bocssád el a karomat, mert fáj... Mit vétettem neked, hogy úgy viseled magad, mint egy örült? Felelj, bántottalak? Soha, soha... Délelőtt is te sértettél meg, de én nem haragudtam reád, mert tudom, hogy jó ember vagy. Ne rázd a fejedet, tudom, hogy az vagy, különben sohasem tudtál volna pirulni, ha megszólítottalak. A rossz emberek, folytatta lelkendezve a leány, nem szeretnek senkit és te szeretted engem. Éreztem, észrevettem és azért sem haragudtam reád. Mások csufoltak rút arcodért, én sohasem csufoltalak. Szíves voltam hozzád, pedig te csak egyszerű parasztfiu voltál s az atyám kegyelméből nem kellett bekerülnöd az árvaházba. Elfelejtetted, hogy mivel tartozol atyámnak?

— Imádkozzék, Ilonka kisasszony...
— Az égre, nem! kiáltotta magánkívül a leány s hirtelen, minden átmenet nélkül egyszerre kacagni kezdett. Szép arcát előntötte a vér, keze megsimogatta a fiu arcát s ajka odatapadt villámgyorsan az ajakára. Milyen ostoba vagy te Jakab... suttogta hizelegve s a fiu mellére simult... késsel fenyegetsz, mint egy bolond, pedig tudom, hogy szeretsz... Hallgass! A szemed elárul, kezéd reszket a kezemben s a szíved dobog...

Pepkóval egyet fordult a világ. Görcsösen szorongatta a kést s vivódott, birkózott valami szörnyű forrósággal, mely úgy égette ajkait, hogy majdnem elvette esztét egy soha nem érzett gyönyör. A leány észrevette a nyomorult fiu vergődését, mellére vetette magát és ismét megcsókolta. A bronzszínű szőrös majomarcz eltorzult, Pepko kiejtette kezéből a kést s mindkét karjával átölelte a puha női derekat, mely összeégette ujjhegyeit és elborította elhomályosodó szemeit vérrel.

A leány mosolygott és megjelent szép arcán az undor.

*

Midőn Pepko kijött a házból az udvarra, a lovacska elnyerítette magát az istállóban, mert azt hitte, hogy répát fog kapni. A fiu azonban nem ment az istállóba, hanem kisetett a kapun az utcára és futott, amint csak lábai birták. Bertalan Imre éppen akkor jött át a hidon. Kabátja gallérját felhuzta a fülére s botjával előre tapogatott a sötétségben. Így is lépten-nyomon megbotlott a fagyos göröngyökben, melyek össze-vissza heverték a hóban. A sötétség daczára Pepkót mégis megismerte. Megállt és rákiáltott:

— Hová szaladsz, Zsakó?

A fiu irtózva ugrott félre, midőn gazdája csontos alakját felismerte s alig tudta megadni a választ. Hangja sipolva tört elő melléből, rút arcza a kétségbeesés kifejezésével ringatódzott, mintha kigyóharapás érte volna.

— Borért megyek, uram...

— Miért csak most? kérdezte az ur, erre azonban már nem kapott feleletet. Pepko megfordult és futott. Tagbaszakadt, vállas alakját, hosszú karjait, nagy fejét csakhamar elnyelte a téli est sötétsége. Az öreg ur meg-

hökkenve nézett utána. Bizonyosan kikapott néhány éles szóval otthon a leányától, azért rohan így esze nélkül, mint a bolond. Ebben megnyugodott és tovább ment.

Pepko kikerülte a házakat s a réteken keresztül futott a térdig érő mély hóban. Nem hallott, nem látott semmit. Forró teste nem érezte a hideg szelet, mely sivitva nyargalt végig a patakminti fűzfák száraz ágai között s finom, éles hősziánkokat csapdosott arcza és szeme közé. Fenn az uton, mely a faluból a *Gialu Sinto* felé vezet, lihegve megállt s egy üldözött vad szorongó, félénk tekintetével nézett körül. Vissza nem mehet többé, merre menjen? Az emberek szeme elől el tudna rejtőzködni, az isten mindent meglátó tekintete elől azonban hiába menekül, mert odafenn a fellegek fölött már fel van írva, hogy kárhozatos gyengeségben találtatott és megszűnt ártatlan szolgálja lenni az Urnak.

Megindult a hófúvásban a templom felé. Izzó agyában egymást kergették vallásos rémképei és mindenik megsemmisítette rohanásában a másikat. Zokogni szeretett volna, de nem jött ajkára hang. Felriadt lelkiismerete űzte, hajszolva előre, vezeklésre a templom küszöbén, melyet az ő bűnös lába soha e földi életben többé át nem léphet. Tekintete beszennyezné a boldogságos Szűz oltárát, lehelete tisztátalanná tenné a levegőt, melyben az Ur lelke vagyon jelen. Ki van tiltva az isten házából örökre, mert nem ő igazta le a gonosz szellemet, hanem a gonosz döntötte meg őt. Ott vergődik ime teste a sátán körmei között, mint ahogy a legyőzött sarkány fetrengett egykor a Szt. György lovag dardája alatt. Az Ur angyalai nem fognak elébe menni a mennyország kapujában, kezébe nem adnak tündöklő liliom-szálat, hogy elkísérjék a megváltó trónjának aranyból való zsámolyához, hanem ha majd így fog szólni a mindenek világossága: »Jöjjenek elébem a boldogok, kik elpusztítani segítették oda alant a gonoszt!« — ő el fogja takarni megbélyegezett, rút pávián arcát és le fog zuhanni a bukott angyalok közé a pokolba, hová a büntető Isten haragos villama fogja lesújtani...

Pepko nyögve dörzsölte homlokát, s majdnem eszméletlenül vánszorgott tovább. Gyermekes lelke, felizgatott képzelme a legmetszőbb szörnyűségeket rajzolta szemei elé. Korlátolt agyának eddigi összes miszticizmus, lényének egész erkölcsi alapja egyszerre semmisült meg, s ami körülvette, amibe rémült tekintete belenézett, az csak sötétség volt, tele az alvilág sátáni alakjaival, vampirjaival, rémeivel és babonás fantáziája többi szörnyetegeivel.

Füle a gonoszság sikoltó kacagását hallotta a szél sivoltásában; összerázkódott, remegni kezdett a hirtelen szemei elé bukkanó jegenyefák megpillantásakor, melyek a temető alsó részének szélén hajlongnak ide-oda a szélben.

— Megállj, ki vagy! kiáltott rá e pillanatban egy vastag, részeges hang.

Pepko megismerte a kocsmából hazafelé tántorgó baktet, de nem adott választ. Megkerülte az árkot és tovább ment.

— Állj meg, gonosz lélek! motyogta utána a bakter.

A fiu megriadva kezdett futni, s csak a temető felső felén állt meg, hogy lélegzetet vegyen. »Mindenki tudja, mindenki tudja...« rebegte tompán maga elé. A bűnbel oda van süttve homlokára, s meg lehet látni a sötétben is. Gonosznak hívta ez az ember, mert az lesz ezután az ő neve, az lesz örökké... Hiába menekül, a büntetés utol fogja érni, mert vétkezett. Mellére ráhajtott fővel, gyengülő, zsibbadt térdekkel gázolta a havat. A temető keresztfái óriási alakot öltöttek szemei előtt. Ugy tetszett neki, mintha feléje nyujtották volna karjaikat, hogy megragadják és kikergessék erről a helyről, hol szentelt földben alusznak a halottak, közöttük szegény édes anyja is

akivel most már nem fog találkozni soha. Bizonyosan sir a jó anya az égben, könnyei azonban nem fogják megváltani elátkozott fiát, ki testében hurczolja a gonoszt és azzal fog elpusztulni. Pepko nem mert oda nézni, ahol anyjának sirját tudta. Lábai megtagadták a szolgálatot, megszentelt földet az ő talpai nem érinthetnek, anyjának halotti álmát az ő bűnös közelsége nem háborgathatja. Kivánszorgott a temetőből arra a kis tisztásra, melynek közepén a templom falai fehérlettek. Lassan, megdermedve, előrehajolva haladt. Az éjjeli szél átjárta vékony köntösét, egy erősebb szélroham leragadta fejről a kalapot is, de ezt már nem vette észre. Láta a templomajtóra vésett keresztet, s végső erőfeszítéssel a küszöbig vonszolta magát. Ott lerogyott a hóba, összekulcsolta kezét, s míg jéghideg ajkai halkan mormolták a miatyánkot, szemei előtt egyszerre kigyulladt égi fényben a kereszt, s megjelent egy aranyos felhőn a boldogságos Szűz Anya képe.

Pepko eltorzult arcán kiengedett ez égi jelenségre minden vonás. A Szent-Szűz fenséges tekintete bűnbocsánattal nyugodott rajta, vétkezését enyhén ítéli meg az Ur, s angyalai nem fogják elűzni a mennyország kapujából, ha vezeklő lelke ott porig hajló alázattal megjelenik.

Ugy feküdt ott szeliden, félig kinyitott szájjal, mint egy gyermek. A hó-fúvás nem érthette el az ajtó előtt. Megfagyott testén alig talált egy kis havat az egyházfi, midőn másnap reggel a templom felé tartott, hogy kisöpörje.

Kóbor Tamás.

Nyilvánvaló, hogy a fotografus, mikor művészetét a Kóbor Tamás ábrázatján próbálgatta, ilyenformán apostrofálta őt:

— Nézzen egyenesen, Kóbor ur. Így. Most mosolyogjon.

Azon a föltevésen, hogy ő, akit mosolyogni még senki sem látott, mosolyra illeszse ajkait, Kóbor Tamás elkapta magát. Ezt a momentumot rögzítette meg a gép, nevető embernek hazudván a komolyat, vidámkedélyűnek az örökké borongót és csélcsepnak azt, aki egy matematikus precziójával intézi a maga köreit.

Mégis a szeme hunyorgatásába belekerült valami az igazi Kóbor Tamásból: a szatirikus fölénye, az emberek veséjébe látó filozof szűrő pillantása. Normális állapotban ez az arcz szenvedélytelen, az álmatag szemek el nem árulnak semmit abból, ami lelkében forrong, és a hétköznapi szintelenséget, mely rajta előmlik, fokozza az ő szerénysége, amely nem csinált.

És különös, az az impresszióm, hogy az ő saját ábrázatja épp úgy nem mond igazat, mint ahogy ez a fotografia, melyet közlünk, csupa merő véletlenség. Hogy az a megjegeczesedett nyugalom, melyet arcza közönségesen tükröz, csak álarcz, egy rendkívül fegyelmezett, vasakaratu embernek a tüntetése.

Hogy annyi időig, olvasóink reklámárczióinak sem engedve, főmunkatársunk arczképét nem közöltük, annak ugyanaz az oka, mint annak, hogy most a Marianne megjelenése alkalmából közöljük. Nem tartottuk jó izlésű dolognak legbelsőbb emberünket képben bemutatni s nem tartjuk jó izlésűnek öt csökönyösen rejtegetni. Elvégre a külső kép úgy viszonylik a belső emberhez, mint a névjegy a névhez. Hát ha már oly jól ismerik Kóbor Tamást, mire való most a fontoskodás — egy névjegye miatt?

Három asszony.

A jól elzárt szobában enyhe melegség árad szét. A kandalló mellett kényelmes poseban három fiatal asszony ül. Árnyékuk rávetődik a falra, hosszú, bizarr rajzokat mutatva. Az egyik sarokban a szamovár párolog s a lámpa, melynek zöld ellenzője félhomályban hagyja a három fejet, csak a kis kezekre veti fényét. Ezek a kezecskék épp úgy jellemzők minden egyes asszonykára, mint az arcuk.

Az első, mozgékony, akaratos, ideges kezecskék, mintha egy tűnő boldogságot akarnának visszatartani. A második asszony puha, jól gondozott, nyugodt kezei úgy látszik mindenhez simulnak, csak hogy az élet nyugalma meg ne zavartassék. Végre a harmadik asszonyka kacsói, amelyek a legjellemzőbbek, helyzetüket minden pillanatban megváltoztatják. Majd nyugodtak, egymásba fektettek s azt a benyomást teszik, mintha az illetőben rendkívüli szellemi nyugalom s az emberi igazságban való tántorithatatlan hit lakoznék; majd lázas mozdulattal hirtelen a homlokot érintik, ha a kebelre simulnak, fájdalmasan összekulcsolódnak, mintha valami nagy szenvedés bántaná őket, majd pedig bágyadtan leereszkednek s mint e pillanatban is, bizonyos lemondással simulnak egymáshoz.

A hangok emelkednek, mert a hölgyek vitatkoznak: a lélek bizalmas titkai ezekben az órákban teljes őszinteséggel feltáruznak s a kis kacsók ágálnak, megerősítenek minden mondatot, kiemelnek minden szót, de azért mindig megőrzik sajátos voltukat, egymástól eltérő jellemző vonásaikat.

Kinyújtott karral, a mutatóujj felemelésével illusztrálja az első fiatal asszony beszédét:

— Igen, kedves barátném, ha a férjem megcsalna, megölném! Megvetem azokat a kreaturákat, akikben nincsen annyi erő, hogy állhatatosak maradjanak és szégyelleném magam; ha ilyenkor ellágyulnék. Aztán miért lennék kíméletes?... Talán én jártam a férjem után s nem ő választotta-e engem szabad akaratából? Ha ő nem volt biztos arról, hogy hű maradhat hozzám, akkor nem lett volna neki szabad engem elvennie. Milyen férfi az, aki egyik nap szeret, másnap pedig gyűlöl. Oh, azok a szélkakasok! Aztán, lássátok, minden egyesnek a maga erejével hozzá kell járulni ahhoz, hogy a társadalomban az észszerű ítéletek megerősödjének és ezek igazságos törvények alkotására vezessenek. Az én nézetem az: ha rám nézve a boldogság menthetetlenül elvész: megölöm a férjemet, hogy megboszuljam magam és példát adjak, nehogy a többi bűnösök azt higgyék, hogy ők büntetlenül vétekezhetnek.

— Lám, lám, hogy te csak nem tudsz leszokni ezekről a tulzott és szenvedélyes gondolatokról. Csak mindjárt kést ragadni, mint az ó-kori tragédiákban. Te tehát nem akarsz belátni azt, hogy a férfi változhatik? Szegény barátném, te nem vagy ennek a századnak a gyermeke! Abban nagyon is igazad van, hogy minden bűn büntetést érdemel. De hát ebben az esetben nem találnád te is jobbnak ezt az elvet: szeget-szeggel. És néha ez az elégtétel talán nagyon kellemes is lehet...

Csengő, gyermekded nevetés hangzik, mialatt a közbeszóló fiatal asszonyka sima kezecskéje gyöngéden játszik a nyaklánczczal, melynek drágakövei színesen csillognak a lámpa enyhített fényében.

... Látod, kedvesem, én borzadok mindattól, ami bemocskol és a vér — brrr — annak mindig nyoma marad vagy a ruhán, vagy a lelkiismereten. Van-e valami jobb a megegyezésnél?

Ez, erkölcsileg véve a dolgot, kevésbé beszennyező és aztán arra van az idő, hogy mindent elmos és arra int,

hogy felejtjük el ötvenéves korunkban azt, amit husz esztendőskorunkban elkövettünk. Röviden, kedves barát-nőim, a legnagyobb bölcsesség az, hogy ne menjünk neki fejfel a falnak s hogy olybá vegyük az életet, a milyen: egy kissé rossz tréfának, amelyet különben csak a házastársok és ügyetlenek rontanak el, akik nem tudnak vagy nem akarnak alkalmazkodni azokhoz az apró nyomorúságokhoz, a melyek a mi szegény, gyöngé, de mulatságos emberi természetünktől elválaszthatatlanok. Szent isten! ha nekem mindig revolvért kellene ragadnom és a férjemre lőnöm, valahányszor hűtlenséget követ el, akkor a szegény embernek tíz év múlva már nem volna emberformája, hanem úgy nézne ki, mint a szűrő-kanál.

Ujból felhangzik a vidám nevetés, mialatt a likacsos kacsók lágyan összekulcsolódnak s szinte leolvashatni róluk az elégedettséget, hogy ime az asszonykának sikerült egy fontos társadalmi kérdést megoldania.

*

Az asszonykák elgondolkoznak s egy ideig nagy csend honol a szobában, aztán egyszerre egy akaratos, ideges kézmozdulat szólásra hívja fel azt az asszonyt, aki eddig hallgatott.

— Nos, Margit, mi a te véleményed a mi drágalátos férj uraimék ügyében? Te is helyesled a bolondos Jolán nézetét, vagy pedig, ismerve komolyságodat és kötelességérzetet, az én ítéletem felé hajlasz. Nos, mért nem felelsz, miért ez az álmodozás, mely már a szomorúsággal határos?

— Bocsáss meg, szakítja félbe a beszédet Jolán, amit te hóbortosságnak mondasz, az részemről csak bölcsesség, mert számol a mi nagyvilági előítéleteinkkel: azt hiszed, hogy ha te megölnöd a férjedet, a leányod olyan könnyen juthat majd vőlegényhez? Ha ellenben megcsalod a férjedet, az, aki a leányodat el akarja venni, nem fog törődni azokkal a botránymesékkal, melyeket a szalonokban egymásnak sutognak s azt fogja állítani, hogy azok szegtől végig merő ráfogások. Mig ellenben a holttest — azt nem lehet a családból kiküszöbölni. — És most, hogy a védőbeszédemet befejeztem, légy szíves Klára és jutalmazd meg egy csésze teával, mert különben szomjan halok.

— Parancsolj, s még sok süteményt is adok hozzá, hogy ne beszélhess, mert amint látom, a bolondos gondolataidból már nem fogsz kigyógyulni.

— Ezek a gondolatok nem éppen annyira bolondosak szólal meg Margit. S a kicsiny, eddig tétlen kezek, megmozdulnak. — Helyesebben mondva, nem sokkal bolondosabbak mint a tieid, kedves Klárikám. Az én véleményem szerint nem azért vagyunk a földön, hogy egymást pusztítsuk. Nincsenek-e nemes célok, melyekért fáradni érdemes? És hogyha részesévé lettünk annak a nagy boldogságnak, hogy feltaláltuk a földön azt a lényt, aki óv és véd, nem áll-e akkor kötelességünkben, hogy megtartsuk, vagy minden tőlünk telhető erővel visszatérítsük azt a jóság és kötelesség útjára. És talán nem is annyira a hatalmunkkal, mint a jóságunkkal, avval a soha meg nem változó jósággal, amelyet ti bizonyos felsőbb-ségérzettel bárgyuságnak mondtok, kell a megtérést előidézni. És aztán végtére is nem tudjuk mindig elég alaposággal állítani, hogy éppen a férfin volt az ok; talán mi magunk, a mi testi, vagy erkölcsi hibáinkkal, szeszélyeinkkel ejtettük kétségbe és üztük el azt a férfit, aki elvégre nem kívánt egyebet, mint hogy zavartalan boldogságban éljen velünk. Állítom, hogy a legtöbb esetben a rossz asszonyok.

— Az ő nevükben köszönöm a megemlékezést, viszonzá a javíthatatlan nevető asszonyka, tea-szürcsölés közben, husos kezével nagyot köszöntve.

— ...Állítom, hogy száz eset közül ötvenben az asszony okozza azt, hogy a férj hűtlenné válik. Igen, igen, hiába protestáltok. Minden nehézség nélkül magam is tudnék vagy husz esetet elmondani. A magam részéről, ha rájönnek a férjem hűtlenségére, nem a ti leczkéitek szerint járnék el. Oda mennék a bűnöshöz, amint ti nevezitek, és térden állva könyörögnék neki imígyen; »Bocsáss meg! Szegény reményevesztett ember, te azt hitted, hogy a mi közösségünkben feltalálod a boldogságot; úgy látszik, hogy csalatkoztál, mert ime másutt keressz kárpótlást azért, amit nálam vártál s amit én neked nem nyújtottam. Oh, bocsáss meg, és mondd, mi tévő legyek, hogy téged örökre magamhoz lánczoljalak.«

Összekulcsolt, esdő kezekkel, az asszony felemelkedett. Még tovább beszél a megindulástól remegő hangon s az ő szegény görcsösen összeszorított kezei többet mondanak, mint a szavak, azokról a lelki küzdelmekről, melyekben csak a megfékezett gondolatok, a lelkesedés és jóság győztek.

— Oh! egyiketek se tudja azt, hogy mi a szerelem, ha imígyen káromoljátok. A szerelem jókká és önzetlenné tesz. — A szerelem annyira eltölti szívünket, hogy nemtelen érzésekre nem marad benne hely. — Végre a szerelem az egyedüli cél, amelyért élünk; a szerelem az, amely felemel minket és megmutatja nekünk a mennyország üdvösségét!!! — Ölés vagy házasságtörés, ezek a ti jelszavaitok. De hiszen ez rettenetes! Én inkább eltűrném a legnagyobb szenvedéseket, mintsem hogy *ő* az én hibám miatt csak egy percze is szenvedni lássam; és hogyha már panasz nélkül szenvedek testileg, mért ne szenvedhetnék az önszeretemben is és mért ne bocsáthatnék meg neki. — A megbocsátás és a jóság a legszebb két ajándék, amit isten az embereknek adott.

— Szegény kis Margit, szegény kis angyal, hiába is, te minden haladásnak az ellensége maradsz.

— Oh nem, csak asszony vagyok, aki úgy szeret, mint ahogy még senki sem szeretett.

...És kicsiny, még az imént élénken mozgó kezei, megint csendesesen összekulcsolódtak, míg arczára mosolygva ült ki a diadalmas jóság.

INNEN-ONNAN.

× *A vadász és a medve.* És csakugyan megesett az is, hogy Kálnoky megbukott, s aki annyi miniszterelnököt gyűrt le, most egy miniszterelnököt őt gyűrte le. Ezt különben már Jókai Mór is megjósolta a *Magyar Nábokban*, abban a híres operaszínházi jelenetben, amelyben esténként egy vadász legyűr egy medvét s a tetemére ülve énekli el diadalénekét. Egyszer egy angolnak eszébe jut, megvesztegeti a medve személyesítőjét, a medvebőrbe ő bujik s a viadalban ő teremti le a vadászt és ráülve a vadászra, a medve énekli el a diadalénekét. A Bánffy esetében csak az a különbség, hogy a főmedve hallgat, de a medvék kara annál hangosabban jubilál.

* * *

× *A sapka.* Mert akármit irjanak is a vezércikkcek és a krónikák, a múlt heti diadal bizony a Bánffy báró diadala is volt. Hogy ő a parlamentben egy szóval sem akarja említeni, az lehet szerénység, lehet tapintat, lehet kényszerűség is. Bizonyos azonban, hogy tantalusi kín, nagy embernek lenni — a nyilvánosság kizárásával. Az egyszeri embert is, aki sapkát lopott s nem járhatott benne, mert rajtakapták volna, azon érte a felesége, hogy éjnek éjszakáján föl alá járkált a setét szobá-

* * *

✱

100

Gyarmathy Zsigáné az oka, ha az ő szép és értékes könyve tartalmával kevesebbet foglalkozom, mint avval a különös és az asszonyi lélek minden bájával és szemérmességével teljes előszóval, amelyben e könyvet irónőtársainak ajánlja. A kitünő irónő írói kvalitásaival mindannyian tisztában vagyunk és tudjuk, hogy minden egyszerűsége és tartózkodása mellett elbeszélőink sorában a neve a legjobb nevek közül való. Nem illetem őt azzal a szokásos bókka, hogy az írásai férfias ereje és férfias gondolkodása szinte feledteti az írójuk asszonyi voltát. Nem, inkább az benne a legbecsebb, hogy a maga egyéniségét lehelvén beléjük, a nemes nőiesség értékes dokumentumaivá teszi őket. S én úgy érzem, hogy a művészetben ez a fő; a tudomány a jelenségekből levont objektív igazságokat foglalja magába, a művészet a róluk táplált szubjektív fölfogásokat; a tudományos munka a tudós egyéniségét teljesen elrejt, a művészi munka pedig kidomborítja. Épp ezért az igazi tudomány egységes és egyféle, függetlenül a megmunkálói egyéni hajlandóságaitól, a művészet pedig sokoldalú és mindig más, a művészek egyéniségéhez képest. A tudomány tárgya a világ, a makrokozmosz, a művészet a világok, a mikrokozmoszok, az, amilyenek az egyes művészek a világot látják. Minden tudósnak a világot ugyanolyan szemmel kell néz-

nie, a művész nézheti, amilyen szemmel akarja; s épp ezért, míg az igazi tudományban mindig csak egy irány jogos és lehetséges, a művészetben minden irány az, s az idealizálás és a verizmus, a szimbolizálás és a realizmus, a másolás és az allegoria egyformán helyes és üdvöztető. A jó ember a világot bizonyára más szemmel nézi, mint a rossz, s az erkölcsös mással, mint az erkölcs-telen. De magát a mű művészi értékét nem érinti, hogy a belőle levonható tanulságok épületesek-e vagy sem, s a benne foglalt vagy általa ábrázolt avagy jelképezett dolgok erkölcsösek-e vagy sem.

A művészetnek nem célja sem a megrontás, sem az elerkölcstelenítés, de nem az a javítás sem és nem az erkölcs. A művészetnek kettős célja van: a jelenségeket szubjektív világításban elének állítani és az okaikra szubjektív világosságot vetni. Tehát feltüntetés és megokolás, de nem taksálás és nem elítélés. Aki predikálni akar, menjen papnak s aki javítani, fegyházigazgatónak.

Mindezeket pedig nem azért fejtegetem, mert a literatúránkban ismét fölütötte a fejét az erkölcsösség, és quaerens quem devoret csattogtatja a fogát az akadémiai és az agrár-kritikában. A butaságot szánjuk, a képmutatást megvetjük, a rosszhiszeműséget fölrugjuk, de szóba egyikkel sem állunk. Ám magyarázó szó és hódoló meghajlás nélkül nem mehetek el ez előtt az előkelő asszonyi jelenség előtt, akinek a szelid és finom szava mintha ugyancsak ilyen vádakat hangoztatna. Nyilvánvaló, az ő indító oka is a legnemesebb és legrokonszenvesebb: az asszonyi szemérem. Van ugyanis ebben a kötetében egy hármass novella, amelyben erényes asszonyok egy-egy ballépését tárgyalja. Önök emlékeznek a *Kilépett levelekre*; — A *Hét* hasábjain láttak napvilágot, bőven megérdemelt dicsőséget szerezve az írójuknak. Különösen az író nők üdvözölték nagy elragadtatással az ő kitűnő kollégájukat, aki ezért való hálából ezt az új kötetét nekik is ajánlja. S egyben szinte bocsánatot kér, amért azt a szép novellát meg merte írni. Komolyan igéri, hogy soha többé ilyen rosszat nem tesz; én nem tudnám olyan bájosan élmondani, átengedem hát a szót Gyarmathynénak:

»Ezentul az olyan elbukásra rögtön kész ideges asszonykákat egészen odaengedem a fiatal íróknak; aztán ők lássák, mint boldogulnak velők. Hiszen ugyis az ő érdemük, hogy az ilyen asszonyok ma már nem mennek ritkaságszámba...

Mi pedig, ti és én, dolgozzunk csak ezentul is a sziv természetes melegével és nem a szenvedélyek felkorbácsoló, perzselő lázával; hagyjuk ezt is azoknak, akiknek a szép, ideges asszonykákat, a — modern fiatal íróknak. *Hozzánk inkább illő pirúlni, mintsem piritani.*

Ez az utolsó mondat egyszerűen gyönyörű. S ebből indulok ki, mikor tovább fűzöm a fejtegetéseimet. Valóban, senki ettől a kitűnő asszonytól, amint a művésztől általában, azt a jogát el nem veszi, hogy a tárgyát ott keresse, ahová a hajlandóságai vonják, és megalkotásra azokat válogassa ki, amik az ő izlésének és egyéniségének megfelelnek. Ha Gyarmathyné az egyszerű, a derűs, az erkölcsös világot itéli magához valóbbnak és nőhöz illőbbnek, ez nemes zománczszal vonja be az ő egyéniségét s erre annál is inkább joga van, mert csakugyan, ezt a világot oly szerencsésen, oly rokonszenvesen tudja megrajzolni! Ime, e kötete első novellájában (amelyet önök ugyancsak a *Hétből* ismernek) egy dajka ír levelet a szülőházájába; a másodikban az öreg Tamás Marcziné utazik először életében gözősön a községéből Kolozsvárra. A nép gondolkodása és szavajárása, az urakat milyen szemmel nézi s a világ dolgait milyeneknek látja — minden megvan ezekben a bájos apróságokban. A nők speciális érzéseit és életfölfogásait egész új

világításban tudja fölűntetni; kezdve azon, a dajka mint érzi a teje bizsergését, egész addig, mint hat a női lélekre a tudományos foglalkozás (A Helén neveltje). Ez az utóbbi novella különben is ebben a főalakjában hű és érdekes lélektani tanulmány, melyben még annak a kulcsa is megtalálható, a háztartás, s a gazdasszonyosság kicsinyesnek tetsző gondjai a nők egyéniségét mint tudják éppugy lekötöni, visszatükrözni és egymástól megkülönböztetni, mint a férfias foglalkozások a férfiakét. De igazán nem látom át, ezek s az ezekhez hasonló dolgai mennyivel jobbakk és értékesebbek annál a bizonyos szép novellájánál, amelyet, ha az írói hiúsága nem tiltaná, legjobb szeretne letagadni. Tudom és természetesnek itélem, hogy Gyarmathyné erényes nőkkel inkább szeret foglalkozni, mint nem erényesekkel. De mint művészt, a szerelem válságai nem éppugy érdekelték, mint a háztartásé? A szenvedélyek kevésbé szorulnak magyarázatra, mint a csöndes érzések? És különben is, miután az ilyen nők lelkét mindig a férfiak szemével látja az olvasó világ, olyan helytelen dolog-e, hogy egy okos asszony helyes és sok mindent jobban megmagyarázó szempontjaiból lássa? De hát mondom, mindenkinek joga van arról írni, amit szeret, s a fiatal írók számára szívesen elfogadom a szép ideges asszonykákat, akiket pedig Gyarmathyné olyan gyengéden és igazán tud lefősteni. Csak arra kérem, ne higgye, hogy az erkölcselenség iránt való előszeretet viszi a fiatal írókat e tárgy felé. Nem, hanem a tárgy érdekes és bonyolalmas volta. Ugyanaz az ok, amelyből a tájképfestők inkább a tengert főtik, inkább a fjordokat és a hegyláncokat, inkább az alkonyt vagy a hajnalt, mint a sík ronát, amely fölött még délibáb sincsen. Ugyanaz az ok, amiért a régiebb történetírás köteteket irt egy féléves tatárjárásról, de negyven esztendő békés, munkás és boldog idejével három sorban végzett. A magam részéről nem képzelhetek szebb, boldogabb és irigylendőbb életet, mint amelyet ez a mondat fejez ki: »Én, hálá istennek, egészséges vagyok, és kívánom, hogy kentek is azok legyenek.« De tessék ebből regényt írni! A csöndes, a természetes, az egyszerű élet nem szorul a művészet kommentárjára. S minálunk, ahol a politika kisszerű és megszabott uton halad, a gazdasági válság az osztály-mozgalmakat még csak megindította, az átlagos műveltség sokkal kisebb, hogysem a lelkekben valami válság állana elő, az írók kevésbé ismerik a társadalmat és nagy társadalmi témák nem teremnek a bőviben: a mi litteratúránk számára csakugyan alig marad egyéb, mint az egyéni élet s az abban történő válságok. S minthogy a legerősebb ilyen válságokat a szerelem idézi elő, a szenvedély és a kötelesség összeütközése, bizony megtörténhet, hogy az így keletkezett irodalom nem való serdülő lánykáknak vizsgálati ajándéknak. S ez talán egészségtelen, mert erkölcs-telen dolog, de hát a tenger is viharban a legszebb, holott a vihar fölöttébb egészségtelen.

S még csak egyet: ha nem Gyarmathyné asszony mondaná, én nem hinnék a szerelmes irodalom erkölcs-rontó és elbukató hatásában. Ha nem ő mondaná, azt hinném, hogy ez ép olyan előítélet, mint azt hinni, hogy a ponyva-irodalom teremti meg a szegény-legényeket. Azt hinném, hogy aki asszonynak az idegzete arra hajlik, regények nélkül is éppugy elbuknék, mint ahogy Rózsa Sándort nem az olvasmányai vitték az ő regényes pályájára. Elvégre a házasságtörés és a leánycsábítás sokkal de sokkal régiebb keletű, mint a regényírás és általában az egész irodalom. Ugy tudom, parasztlányok is szeretkeznek és paraszt-asszonyok is csalják az urukat, holott ők sohasem olvasnak francia novellákat. S ezt nemcsak a tudatlanság teszi, mert ime: Heloïse bölcs volt és tudós, nem regényeket olvasott, hanem görög és zsidó grammatikát tanult, és mégis...

Köszönöm Gyarmathy Zsigmondnének az ő szép könyvét s az ő gyönyörű írásait. S köszönöm, hogy alkalmat adott mindezek megírására, amikből, az ő asszonyi finom tapintata ki fogja érezni, csak a hódolat s az elismerés szól igazán neki, és nem foglaltatik benne semmi, ami ő ellene szólana.

Ignotus.

Marianne.

(Kóbor Tamás novellája. Budapest, 1895. Singer és Wolfner. Ára 1 ft.)

Kóbor Tamásnak evvel az új könyvével furcsán vagyok. Szép könyv, sőt az én ízlésem szerint nagyon szép könyv — a maga véres szarkazmusával, forró szenvedelmével, lágy érzelmességével és dühös hangjával a szubjektív poézisnek érdekes szülötte. Sőt mint novellistának, Kóbor Tamásnak határozott megizmosodásáról tesz tanuságot; a találó megfigyelései, pikáns ötletei, néha hóbortos, de mindig mély elmélkedései nem bontják meg az egész darab erős koncepczióját. Szép, mint az igazságtalanság, s az igazságérzésem föllázad ellene.

Ezt a nagy igazságtalanságot az okozza, hogy az egész história egy elfogult, mert érdekelt ember szempontjából van ábrázolva. Ez az elfogult ember meséli el első személyben az egész történetet, s ezt az embert nem akarnám, amire mint olvasó hajlandó volnék, magával az íróval azonosítani. Az első személy ebben a mesében egyszerűen forma, még pedig a novella lírizáló és reflektáló természetének nagyon megfelelő forma. A nagy igazságtalanság nem a Kóbor Tamás, hanem az elbeszélés szenvedő főhősné igazságtalansága, s elkeseredéssel és ábrándozással elegy végigvonulván a novella minden során, nem az író jellemzi, hanem azt az X. urat, aki az egész históriát elmeséli. S minthogy a többi alakot ez az X. ur jellemzi, X. urat ellenben a Kóbor Tamás novellája, természetesen, hogy valamennyi közül az az alak van a legjobban jellemezve.

Ez az X. ur gyenge lélek, akiben az energia az intelligenciával, az elhatározás a vágyakodással sehogys tud lépést tartani. Beleszeret egy csinos bábuba, kinek neve Marianne, s a komoly szándékainak csak akkor jut tudomására, mikor a szép Marianne megunja a bizonytalanságot, férjhez megy a pohos Steinitz Manó urhoz, aki ezt az üzletet is szokott pontosságával effektuálja. X. ur most meg van győződve, hogy Marianne hűtlen és Steinitz ur szárazföldi kalóz, pedig bizony isten, nincs igaza, s én meg vagyok győződve, hogy ha ő lírai versek helyett házassági ajánlatot szavalt volna, Marianne hozzá megy és Steinitz úr föl sem tűnik a szemhatáron. De a gyenge jellemek szuggeráló erejével nemcsak maga-magával, hanem a nászútjáról hazatért Marianne-nal is elhiteti az ő hűtlenségi theóriáját, s az asszonyka, aki amugy is regényes mellék gondolatokkal ment Steinitz úrhoz, egy kis viszonynak immár nem szokatlan formájában hajlandó az ő nagy bűnét a lehetőséghez képest expiálni. X. úrnak azonban ismét a Hamlet kerekedik fölül s keserű mosolylyal utasítja vissza a kis Putifárné ajánlatát. Marianne pedig, aki tudja, hogy az 1878. V. t.-cikk szerint a kísérlet is büntetendő, meg nem változtatható büntetésének kinjaiért legalább egy kis kárpótlást keres, amit a katonák szokott előzékenységgel és lovagiasságával egy udvarias huszártiszt meg is ad neki. Marianne ugyan azzal védekezik X. úr előtt, hogy ezt csak a refusz való boszujából tette, megmutatni, hogy van, aki az ő szerelmét nem utasítja vissza, de ezt X. úr sem hiszi egészen, én pedig a magam részéről erősen meg vagyok győződve, hogy a huszártiszt akkor is és tán éppily gyorsan bekövetkezett volna, ha a szép Mariannet nem Steinitz úr viszi oltár elé, hanem maga X. vagy akár X. vagy Y. vagy Z. urak.

Ez a história magva, s ezek után önöknek fogalmuk sincs arról, ebben a könyvben mi foglaltatik. Mert az a história csak kifogás arra, hogy nem tudom hány íven keresztül X. úr a legörületesebb hajtó-vadászatot folytassa a szegény

potrohos Steinitz úrra, amely hajszában pokoli jókedvvel követi a szerző, raffináltan kieszelt írói akadályokon bravuros biztossággal röplve által. Elejétől végig, kezdve azon, mikor Steinitz ur esti lappal a kezében, időről és üzletről beszélgetve fog a hódításhoz, tovább a nászútig, amelyen semmi költséget nem kímél, még tovább addig, hogy neki kell a huszár fakkerszámláját kiegyenlitenie, s miután egy párbaj elől kacagató evolúciókkal kitért, az üzlet érdekében, hogy egy válás botránya rá árnyékot ne vessen, még ő kér bocsánatot a szép Mariannétól, amért ez őt megcsalta — X. urnak nincs egyéb törekvése, mint kimutatni, hogy ez a Steinitz Manó először is kéjvágyó sakál, aztán kielégült sertés, tehetetlen ökör, fölszarvazott rhinóczerosz, gyáva nyúl, és mindenképpen megvetni való ember, aki teljesen megérdemli a sorsát. S mindez azért, mert Steinitz Manónak hiják, a fogai feketék, a potroha hájas, a könyveit rendesen vezeti, az összegnél nagyobb borra való nem ad, s halála után a feleségére valószínűleg szép vagyont fog hagyni. Ez nyilvánvalóan nagy igazságtalanság, amelynek az X. úr karaktere a nyitja: az ő végtelen elkeseredését jobb szereti más ellen fordítani, mint önmaga ellen. Ha ő vigasztalódnék orfeum-hölgyekkel, azt természetesen találná, de Steinitz urnak bűnül rója föl. Steinitz ur nevetséges, ha a menyasszonyának üzletről beszél, de nevetséges akkor is, ha a cigánynyal huzat neki s elénekli, hogy Szeretlek én egyetlenegy virágom! Steinitz ur buta, ha hű, és aljas, ha hűtlen, undok, ha gyengéd, barbár, ha közömbös, megvetnivaló, ha gyáva és kikacagni, ha bátor. Holott mindez csak akkor volna igaz, és Steinitz ur csak akkor érdemelné meg a sorsát, ha ő — szándék nélkül nincs vétség — rosszhiszeműen járt volna el, és a szép Mariannet például erőnek erejével fűzte volna magához. Holott ez nincs így, s a novella összes alakjai mind sokkal rosszabb és büntetnivalóbb emberek, mint a szegény Steinitz ur. Honnan tudja ő, hogy Marianne nem neki való, mikor a szülei, de ő is magát szinte rátukmálja? Honnan, hogy mást szeret, mikor ő rá mosolyog édesen, és szerelmes pirulással suttogja neki a boldogító igen szócskát? Honnan, hogy ő nem szép és nem kellemes ember, holott ő még java-korában van, hál' istennek egészséges, az erejét, mint a mai fiatalság, nem pocskolta el, s valahány hölgygyel — üzleti összeköttetésben állott, az mind azt mondta, hogy a Steinitz egy nagyon kedves és egy nagyon csinos férfi? Ez a szegény ember nem gonosztevő, hanem áldozat, áldozata annak az asszonytipusnak, amelynek a hozománya a szépségével nem áll arányban, s hogy ezt a szépségét érvényre juttathassa, férjet fog magának minden áron. Ez az asszony nem a nő, hanem egy kisszámú átmeneti specziése a nőnek. Ismerem ezeket az asszonyokat, akik varróleányból váltak nagyságos asszonynyá, állandóan selyemruhában járnak, amelynek alijában izléses voltát megrontja a temételen zset, csipke meg szalag; akik ott vannak minden kioszkban, minden cukrásznál, minden sétahelyen, minden mulatságon, a képviselőház karzatán, a jégen, a nyaraló helyeken, és minden olyan sokadalomban, ami nem kerül sok pénzbe; s az orfeum földszintjéről s a Stefánia-út gyalogjárója széléről vad irigységgel nézve a grófi léhűtők közt pávákodó félvilági lányokat, a szívük azt kalapálja, hogy ők is többre és magasabbra születtek. Ez az a fajta asszony, amelyik kávéházba jár, és inkább hiúságból, mint a vére szavára, nem is szerelemből, hanem mert mindent meg akar ismerni, nem szenvedélyből, hanem a dologtalanság és az ostobaság unalmából neveli táborra az aszfaltbetyárokat. A munkásosztályból a polgáriba való átmenet teremti meg az alig megnyit ghettnak, az alig fölszabadult rabszolganak ezt az asszonytipusát, amely ha másképp nem teheti, a kávéházak külön szobáit sem veti meg, hogy az uralkodó fajba, ha rövid időre is, beleolvadhasson. Ez az asszonyfajta arra való, hogy tolongásokban az ember kacagva feddő jóváhagyás biztos reményében alaposan megcsipkedje, de nem arra, hogy a hűségüket hozzája fűzzék, az életüket köréje kristályosítsák, s a szívük vérént ontsák érette. Számár, aki ezt teszi, s annál nagyobb számár, mentül intelligensebb ember

egyébként. S az a tragikuma, hogy maga tudja legjobban, milyen számárságot cselekszik.

Ugy érzem, a Kóbor Tamás különös könyve ezt a férfit írja le: nagy gyengeségét, nagy érzelmességét, önmaga okozta oktalan gondjait, s azt a gúnyos józanságot, amivel a saját vergődéseit nézi. Ez eme novella mélyebb alapja, amely a Kóbor Tamás dolgaiból sohasem hiányzik. Ezen a masszív alapon azonban szokatlanul könnyed és csinos filagóriát épített föl, s a *Marianne* legkevésbé sem filozófiai értekezés, hanem nagyon magkapó, nagyon kellemes, hogy úgy mondjam, nyári olvasmány. Reméllem, hogy az én sulyos fejtegetéseim senkit sem riasztanak el tőle.

Tar Lőrincz.

Jókai Mór összes műveinek nemzeti diszkiadásából, amely az utóbbi évek legmonumentálisabb vállalkozása, megjelent a harmadik sorozat, mely a mester következő műveit tartalmazza: XXI. k. Hangok a vihar után (Novellák). XXII. k. Vadon virágai (Hosszabb elbeszélések). XXIII. k. Erdélyi képek (Novellák). XXIV. k. Az új földesúr. XXV. k. Milyenek a nők - milyenek a férfiak (Elbeszélések). XXVI—XXVII. k. Egy az Isten (két kötetben). XXVIII. k. Mire megvénülünk XXIX—XXX. k. A kőszívű ember fiai (két kötetben). Irodalmi szempontból is becses új előszókat írt Jókai Mór e kötetek egyikéhez másikkához. Így »Az új földesúr«-ról mond el néhány igen érdekes új adatot, továbbá a »Varchoniták«-ról. A nemzeti diszkiadással egyidejűleg megjelentek ugyancsak a kötetek a jubiláris *nemzeti kiadás* sorozatában is, amely tudvalevőleg lényegtelen külsőségekben tér csupán el a diszkiadástól s azonkívül *olcsó feltételekkel* szerezhető meg. Aki ugyanis havonként három forintot beküld e mű kiadójához, a *Révai Testvérek*-hez, az successive megkapja úgy az eddig megjelent 30 kötetet, mint az ezután következő későbbi sorozatokat. Azt hisszük, fölösleges olvasóinknak meleg figyelmébe ajánlani e hatalmas mű megszerzését. E kötetek úgy olcsóságuknál mint kiváló értéküknél fogva maguk ajánlják magukat.

SZÍNHÁZ.

A kisvárosi nagyságok.

Vigjáték 4 felvonásban. Irta *Gabányi Árpád*. A nemzeti színház premièrje 1895. május 24-én.

Persze, finomságokkal vagy valami különös eredetiséggel nem teljes ez a darab. Valaminthogy újdonság tekintetében sem elsőrendű s minden főjeleneténél az ember azt kérdi magától: hol is hallottam már ezt? De hát ezek a nyáreleji darabok nem is a nagy stíl követelményeit tartják szemmel, és ha, ami fölöttébb valószínű, maga Gabányi ur örökreszóló remeknek tartja is ezt a darabját, abból nem következik, hogy mi is avval a nagy mértékkel mérjük, amivel a nagy remekeket.

Van azonban ennek a darabnak egy sokkal nagyobb baja, aminek nem Gabányi ur az oka. Nem tekintve, hogy a jobb jelenetei is olyan darabokra emlékeztetnek, amikben ezek a jelenetek sokkal jobban voltak megírva, ez a májusvégi darab eszünkbe juttatja azokat a francia vigjátékokat, amikkel ezelőtt ellensúlyozták a májusi hőmérsékletet. Ezek a darabok rendszerint nem nagy kaliberű emberek nem nagy igényű munkái s éppen ezekben a darabokban, amelyekre nem egy önálló nagy egyéniség nyomta a bélyegét, ez átlagtehetségek átlagmunkáinak hangján és színvonalán lehet a legjobban megmérni azt a kulturát, amelyből fakadtak. Szeretnék a chauviniségnek arra a magaslatára emelkedni, amit Rákosi Jenő a magyar nemzet jövődjé számára egyetlen biztosítéknak tekint, de abba mégse tudnék belenyugodni, hogy ez

a vigasztalanul chablonos história tükrözné vissza a mi átlagos kulturánkat. Kétféle polihisztort ismerek: olyat, aki a génusz egyetemességénél fogva fogékony a világ minden dolgai iránt, s olyant, akinek a tehetsége sokkal gerincztelenebb, hogysem egy bizonyos irányban vagy egy bizonyos művészet felé határozottabban tendálna. Az előbbiek a lángelmék, a Shakespearek, a Molièerek, a Richard Wagnerek, a Michel Angelok, akik egyformán kitűnő költők és színészek, muzsikuskok és poéták vagy piktorok és szobrászok — az utóbbiak meg a sokoldalú dilettánsok, akik minden szakmának meg tudják szerezni a könnyen megtanulható kissébb fogásait és kézi ügyességeit. Ebbe a második osztályba soroznám a sokoldalú Gabányi urat, aki éppolyan képeket füst, mint amilyen szobrokat farag és történelmi kutatásokat éppoly sikerrel folytat, mint frenológiai buvárlatokat. Minden faluban van egy-egy ilyen ezermester, aki csizmadia létére meg tudja reparálni a torony óráját is, névnapokra köszöntőt tud írni s emellett hajhulladékokból meg tudja szerkeszteni a felséges uralkodóház arcképcsarnokát is.

Igazságtalan volnék, ha el nem ismerném, hogy Gabányi ur színésznek különb, mint színműirónak, s ha nem is nagyon eredeti vagy sokoldalú, de a közönségnek egy jelentékeny rétege tagadhatatlanul vonzódik hozzája. Ennek a vonalomnak okát is tudnám adni: bármennyire egyhanguak és mindig egyformák is a Gabányi ur alakításai, mindig van bennük egy-egy életből ellesett vonás, egy-egy helyes és találó megfigyelés. Ez a megfigyelő képessége akkor sem hagyja cserben, ha darabot ír, és mint a *Kapi-várban* az Apafi Mihály alakja, ebben a vigjátékban a *Billig Andrásé* jobb darabot érdemelt volna. Helyesen lekapott típusa a falusi kurta nemesnek, és *Vizváry* ur pompásan toldotta meg a maga pompás megfigyeléseivel.

A szereplők közül *Nagy Ibolyka* kisasszony igyekezete minden dicséretet megérdemel. A Csillag Teréz asszony új szerepkörébe vágó póruljárt szép intrikus asszonyt kellett adnia, s a művészet minden szabályai szerint intrikált és járt pórul. *Császár* ur adta a darab főhősét, s képzelem, ez a fölöttébb intelligens ember mennyire boszankodott azokon a szónoklatokon, amelyekben korunk romlott erkölceit kellett ostromoznia. Szörnyen komikus dolog, mikor a jámbor középszerűség mennydörgő filippikákat ír a Bismarckok s az Edisonok kora ellen, s ha valaki, mint ahogy Császárról biztosan tudom, a maga teljes nevetségében átérzi ezt a komikumot, nehéz dolog, komoly képet vágnia hozzá. Császárnak ez is sikerült, mint ahogy mindén földatának sikerrel felel meg, s a közönség szeme előtt, szerepről-szerepre, szinte napról-napra emelkedik azok sorába, akikhez a nemzeti színház jövődjébe vetett reményeinket fűzzük.

Taps volt quantum satis, különösen a szerelmi elementumokban dúslakodó második felvonás után. Hiába, szerelem kell a népeknek.

Pató Pál.

Operaház. Kedden kezdődött az operaháznak a vakációja, nagy könnyebbségére ennek a műintézetnek, mely nem tudott semmire sem menni, a kritikának, melynek vele kelletlenül foglalkoznia kellett s teljes közömbösségére a publikumnak, melynek egyre megy, akár énekelnek az operában, akár nem. Ez a lefolyt saison egyike a legszegényebbeknek az operai szegény saisonok között s különösen két veszteséget hozott az intézetnek: Bianchi elment és Nopcsa Elek báró jött. Szegényes, művészietlen tengődés volt ez a saison, napról-napra, az óriási költség és a nagy személyzet mellett nem lehetett soha egy hétre való biztosított műsort összeállítani. Személyes torzsalkodások kormánybiztos és igazgató között, vetélkedése a primadonáknak, baritonistáknak s tökéletes elkedvetlenedése az egész

személyzetnek: ez az, amit ez az esztendő az operában produkált. Ujdonságokból kaptunk néhány szegényes egyfelvonásos darabot, köztük egy eredetit is, aztán a megfejtelt *Toldi*, melyet megfejtelt formájában sem vett be a közönség, betétölésül pedig a *Jancsi és Juliskát*, melyet a gyermekek tartottak meg a műsoron. Hogy mennyi lesz az operának pénzübeli deficitje az idén: annak a gazdasági hivatal lesz a megmondhatója. Művészileg azonban az operaház olyan állapotba került, hogy bizvást csődöt mondhatna.

Operai növendékek. Bocsássa meg nekünk Mihalovics Ödön, hogy a magyar zeneakadémia zenetanításával jobban vagyunk megelégedve, mint énektanításával. Minden esztendőben a részvét érzetével távoznak az operai növendékek nyilvános vizsgáitól, látván, milyen rendszeresen folytatják a zeneakadémia énektanárai hangképzés helyett a hangrontást. A hétlőn bemutakozott növendékek közül van több, akinek tavaly még üde, csengő hangja volt, ezidén majdnem teljesen megfogyott hanganyaggal álltak a lámpák elé. Aztán alig kettő-három akadt közöttük, aki helyesen intonált és precíze énekelt volna. Szerencse, hogy Erkel Sándor atyai figyelemmel vigyázott rájuk s nem engedte őket énekükbe belesülni. Konstátálva az iskola rosszását, őszinte örömkökre szolgál, hogy ebből a rossz iskolából is néhány oly kiváló tehetség kerül ki, melynek az operaház nagy hasznát veheti. Ezek közül való *Székely Irén*, kinek szépen csengő, minden regiszterben egyenletesen kifejtett hangja a drámai énekre ép oly alkalmasnak mutatkozott, mint tavaly a soubrette-énekre. Amellett a kisasszony szépen játszik s érzéssel, kifejezéssel énekel. Mellette kitűnt *Danczkay Sarolta*, kiből, ha további tanulmányai nem ártanak gyönyörű szopránjának, kiváló énekesnő lehet. A növendékek között találkoztunk *Freuder Franciska* kisasszonnyal is, ki az operában kisebb szerepeket szokott énekelni. Kicsi hangú, de képzett, értelmes énekesnőnek és temperamentumos, flott színésznőnek bizonyult ezuttal is. Figyelemre méltó tehetségek *Szegő Vilma*, *Spitzer Anna*, *Czobor Ilona* és *Lichtenstein Mariska*. A férfiak között szép baritonjával s kifejező énekével kitűnt *Zádor Dezső*, jó buffonak ígérkezik *Szegő Ignác*. Az összes növendékeknél feltűnt a mozgás és játék biztonsága, ami Vizvári Gyulának érdeme, aki játékmesterük volt.

Tárnoki Gizella, a kolozsvári színház tagja mutatkozott be a városligeti színpadon a budapesti publikumnak, jobban mondva Keglevich Istvánnak, a vígszínház igazgatójának, hogy a színházhoz való szerződését lehetővé tegye. A városligeti környezetben, mely finomabb dolgok előadására nincs berendezkedve, a fiatal hölgy eleven játéka, pergő nyelve és kellemes megjelenése kitűnően érvényesült. Czipriennet játszotta a *Váljunk el*-ben s kimutatta, hogy a vígszínházban be tudná tölteni szerepkörét.

A Generali mérlege. A *Triest-i általános biztosító társaság* (Assicurazioni Generali) f. é. május hónap 11-én tartott 63-ik közgyűlésén terjesztették be az 1894. évi mérlegeket. A zárszámadási jelentésből látjuk, hogy a társaság életbiztosítási díjtartaléka 1894. évi december hó 31-én 43.200,401 frt 59 kr-ra emelkedett, míg kár- és nyereség részesülési tartalékok czimén 1.083,976 frt 46 kr. vezettetett új számlára elő. 1894. december 31-én az érvényben volt életbiztosítási tőkeösszegek 169.929,625 frt 03 kr-ra emelkedtek; az életbiztosítási ágban az év folyamán bevett díjak 7.074,156 frt 18 krt tettek. A tűz- és szállítmány-biztosítási ágakban a díj- és illeték-bevétel 9,819,270 frt 01 kr. volt, miből 2.778,822 frt 46 kr., mint díjtartalék és 602,905 frt 69 kr. mint kártartalék lett minden teher-től menten a jövő évre átvitelezve. Az 1894. december hó 31-én érvényben volt biztosításokért a jövő években csedékesse váló díjkötelezvények összege 30.541,700 frt 04 kr-ra emelkedett. Károkért az 1894-ik évben 9.737,614 frt 48 krt fizetett ki. Ehhez hozzáadva az előbbi években teljesített kárfizetéseket, a társaság alapítása óta károk fejében 272.139,320 frt 99 krnyi igen tekintélyes összeget fizetett ki. Ebből a kártérítési összegből hazánkra 11.009,119 frt 80 kr. esik, melyet a társaság 158,254 káresetben fizetett. Az értékpapírok árfolyamigadozása fedezetére alakított tartalék 1.190,544 frt 33 krról 1.091,467 frt 11 krral gyarapított, úgy, hogy az 1894. december 31-én 2.282,011 frt 44 krt tett ki, dacára annak, hogy a kisorsolás

alá eső és névértékükön beváltható értékpapírok csakis névértékükön vétettek fel a mérlegbe, míg a nyereségtartalék alapszabályszerű mérvényben, a részvénytőke fele összegében, vagyis 2.625,000 frtban, a kötes követelések tartaléka 80.000 frttal változatlanul fentartott. A társaság biztosítékalapjai az idei átutalások folytán 54.990,003 frt 34 krról 58.071,073 frt 84 krra emelkedtek és következésképpen vannak elhelyezve: Ingatlanok és jelzálog követelések 7.886,069 frt 48 kr.; életbiztosítási kötvényekre adott kölcsönök 4.388,122 frt 25 kr.; letétele-ményezett állampapírokra adott kölcsönök 52,314 frt 51 kr.; értékpapírok 39.020,240 frt 59 kr.; tárczaváltók 284,735 frt 02 kr.; folyó-számlák (Adósok a hitelezők követeléseinek levonásával) 1.244,297 frt 40 kr.; készpénz az intézet pénztáiraiban és bankoknál 1.520,894 frt 59 kr.: a részvényesek biztosított adósszelei 3.675,000 frt — kr. Összesen 58.071,673 frt 48 kr. Ezekből több mint 15 millió magyar értékre esik. Az elért 818,536 frt 92 krnyi tiszta nyeresémből a társaság osztalékol részvényenkint 120 frtot aranyban, vagyis 300 frankot fizet. A közgyűlés az eszközölt új választásoknál az igazgatótanács magyar tagjait: *Hegedűs Sándort* és *Jókai Mór* drt egyhangulag ismét megválasztotta.

Összes gazdasági gépek

GŐZCSÉPLŐK.

Szigoruan a magyar gazdasági viszonyokhoz alkalmazott saját gyártmányok.

Az összes gazdasági gépeket tartalmazó árjegyzékkel, szakbavágó felvilágosítással és tanácssal, árak és feltételek közlésével szívesen és díjmentesen szolgál az

ELSŐ MAGYAR

Gazdasági Gépgyár Részvénytárs.

Gyártelep: Budapest, Külső váci-ut 7.

A 19. számban közölt képtalány megfejtése:

Lesz még virág a rózsafán.

A 20. számban közölt képtalány megfejtése:

Az igazság mindenek előtt.

Helyesen fejtették meg: Pick Béla, Hirsch Hermina, Herczeg Ida és Irén, Gutmann Blanka és Irma, Illgnerné Szigethy Margit, Neumann Riza, Hirsch Nándorné, Kovács Józsefné, Somogyi Pálné, Fodor Izabella és Apollonia, Kurczák Katicza, Janicsk Rudolf, Holczer Etel és Margit, Kazal József, Balog Jánosné és Illés István.

Felölös szerkesztő és kiadótulajdonos: **KISS JÓZSEF.**

Főmunkatárs: **KÓBOR TAMÁS.**

Foulard-selymet 60 krtól 3 frt 35 krig méterenkint — japáni, chinai, stb. a legújabb mintázattal és színekben. u. m. fekete, fehér és színes **Henneberg-selymet 35 krtól 14 frt 65 kr méterenkint** sima, csikos, kockázott, mintázottakat damasztot stb. (mintegy 240 különböző minőségben és 2000 szín és mintázattal stb. **postabér és vámmentesen a házhoz szállítva és mintákat küld postafordultával: Henneberg G. (cs. k. udvari szállító) selyemgyára Zürichben.** Svájczba címzett levelekre 10 kros és levelezőlapokra 5 kros bélyeg ragasztandó. Magyar nyelven írt megrendelések pontosan elintéztetnek. 2.

Zongorákat és pianínókat vásároljunk ott, ahol minden tekintetben megnyugtató garanciát kapunk.

Mint ilyen bevásárlási forrást leginkább ajánlhatjuk **Keresztély Sándor (KLINGER)** minta-zongoratermeit Budapesten, Váci-körut 21. sz. (Ipar-udvar.)

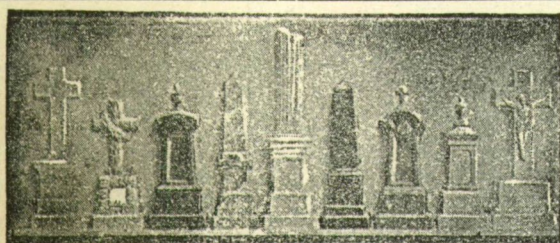
GRÓF KEGLEVICH ISTVÁN-FÉLE

COGNAC

MINDENÜTT KAPHATÓ.

Pöstyén KÉNES FÜRDŐ.
(Vasutállomás)
Páratlan gyógyerejű: köszvény, csúsz, Neuralgia, (Ischias) ésontbajok (es. szű, es. főrés) vérbetegségeknél stb.
Kitűnő LAKÁSOKRÓL, kényelemről szórakozásról gondoskodva van.
Prospectusok, felvilágosítások ingyen. A FÜRDŐ-IGAZGATÓSÁG.

Legcélzszerűbb, legtartósabb, legolcsóbb az
aszfalt-burkolat. Templomok, tantermek,
folyosók, járdák, kocsi-
k, hidak, vagóhidak, istállók, magtárak, műhelyek,
pajzások, udvarok, terraszok, játszóhelyek, stb.,
aszfalttal burkolását, nemkülönben
dves lakások gyökeres szárazzátételét
jótállás mellett legolcsóbban elvállalja
a magyar aszfalt részvény-társaság.
Árjegyzék, költségvetés ingyen!

CERENDAY A. és FIA
AKAD. SZOBRÁSZ
ELSŐ ORSZ. SZABADALMAZOTT
SIREMLEKMŰ GYÁROSOK
BUDAPESTEN.
Főraktár és iroda: Mária Valéria utca 2. sz.
GYÁRI TELEP és MŰTEREM
Kerepesi út 90. sz.
1848

Hol keressük
a legjobb
arcport?
Kérjük a
Müller J. L.
féle
Blaha-Serail-Pouder-t.

Blaha Lujza (Splényi báróné) művésznőnek kedvelt arcporát; mely ugy nappal,
mint éjjel használva, minden között a legjobb; kiváló szakemberek
által megvizsgálva, vegyileg tisztának és teljesen ártalmatlannak talál-
tatott. Mint pipereszer nélkülözhetlen, az arczbőrnek a legszebb fehér színt,
üdeséget, szépséget és pirt kölcsönzi.

☛ Egy doboz 60 kr., nagyobb 1 ft. ☛
Crème Pompadour,
ez azon szer, melylyel a híres Pompadour asszony csodás
szépségét megőrizhette anélkül, hogy az egészségére ártal-
mas lett volna. A »Crème Pompadour« az arcz és kéz be-
dörzsölésére használtatik reggel és este, azután »serail-
pouderrel« lesz behintve.

☛ Egy tégely 1 ft 60 kr. ☛ Kapható a gyárhozál:
Müller J. L.
illatszer- és pipereszappan gyári raktára
Budapest, IV., Koronaherceg-utca 2. sz. alatt.
Nagy raktár rendkívül jó minőségű
fog-, haj-, ruhakefékben és fésűkben.
☛ Utánzásoktól óvatik. ☛

Alsó-Tátrafüred

940 méter tengerszin feletti magasságban, vasas lápfürdői-
vel, vizgyógyintézzettel törpefenyő és ásványvizfürdővel
első rangu climaticus gyógyhely. Tiszta alpesi levegő,
kristálytisza ivóvíz. Fürdőorvos Dr. Papp Samu orsz.
képviselő. 200 kényelemmel berendezett szoba, kitűnő ver-
dégő. — Az elődényben 20 forintért teljes Pensio, t. i.
lakás és egész ételmezés, m. kir. posta, távirda és telefon-
hivatal. Tudakozódást vagy lakásmegrendelést az alulirott-
hoz kérjük czimezni.

A Késmárki Bank Részvénytársulat nevében:

HORN VALÉR, fürdőigazgató,
Alsó-Tátrafüreden (Szepesmegye.)

MATTONI
GLESSHÜBLER
legjobb égvényes
SÁVANYUKUT

Legjobb asztali- és üdítő-ital, kitűnő hatásának bizonyult köhö-
gésnél, gégebajoknál, gyomor- és hólyaghurtnál.

Főraktár MATTONI és WILLE-nél Budapesten.

SCHLICK-FÉLE
vasöntöde és
gépgyár részvénytársaság Budapest.

Gyár és irodák: VI., külső váci-ut 1696—1699.

Városi iroda és áruaktár: VI., Podmaniczky-u. 14.

Ajánlja magát következők készítésére és szállítására, ugy-
mint: vashidak és tetőszervezetek, szögecselt és hen-
gerelt vastartók, gőzkazánok és gőzgépek, zsillipek,
áteszeszek, jónak bizonyult rendszer szerint, körszivaty-
tyuk, vízvezeteki csövek, minden nagyságban, felhúzó-
kézi-, víz- és gőzerőre.

Bekötési táblák

A HÉT

X-ik kötetéhez kap-
hatók 1 forint 30 kr.
előleges beküldése
mellett A HÉT kiadó-
hivatalában VII. ker.,
Erzsébet-körut 6. sz.

T. előfizetőinket kér-
jük, hogy lakásvál-
toztatásnál tudassák
velünk azt is, hogy
eddig hova küldetett
A HÉT.

Magyar kir. államvasutak.

Hirdetmény.

A magyar kir. államvas-
utak igazgatóságától vett ér-
tesítés szerint a Budapest,
kel. p. u.-ról délelőtt 9 óra
40 perczkor Szolnok felé in-
duló, valamint a Szolnok felől
este 6 óra 20 pkor Buda-
pest keleti p. udvarra érkező
személyvonat f. évi május hó
15-től kezdve Gyömrő meg-
állóhelyen utasoknak fel- és
leszállása céljából és pedig
az előbbi vonat délelőtt 10
óra 28 pkor, az utóbbi vonat
pedig délután 5 óra 34 pkor
feltétlesen megáll.

Budapest, 1895. máj. 10.

Az igazgatóság.

(Utánnymot nem díjaztatik.)

Balatonfüred.

Gyógyfürdő s a Balaton metropolisa Zalamegyében,

(Magyarország). Posta, távirda helyben.

Fürdőidény kezdete május 26-tól szeptember végéig.

De azon gyenge üdülők és mellbetegek, kik B.-Füred kedvező klimáját előbb használni
akarják, már május 15-től szívesen láttatnak el — meleg fürdők kivételével — min-
den kényelemmel.

Tiszta ózondus, enyhe, egyenletes tóparti levegő, égvényes, sós, szénsavas, vasas források, juhsavó, tej,
szőlő-massage gyódmód, szénsavas meleg pezsgő és szénsavas hideg fürdők, gőzfürdő, zuhanyok, bala-
toni hidegfürdők és uszodák, orvosi tekintélyek által igen ajánlva: vérszegénység, görvél-
gümőkór, csusz, köszvény, légzőszervek hurutos bántalmái, rekedtség, gyomor-, bélhurut, máj-
és lépvérbőség, női bajok és idegbántalmakban.

Elsőrangu fürdőintézet.

Hegyeiktől védett gyönyörű fekvés, diszes és czélzszerű berendezés, gyógyterem,
sétacsarnok, árnyékos sétányok, lombos park, fenyves liget, térzene, színi előadá-
sok, hetenkint táncmulatság, élvezetes kirándulások, sétacsónakázás. Elegáns
lakások a Balaton partján ujonnan épült Ipolyudvarban, Erzsébet-, Klotild-udva-
rokban és a Grand Hótelban; csinos nyaralók. Jó és mérsékelt étkezés, table
d'hôte, couvert 1 ft 50 kr. A szobák ára 40 krtól 4 frtig. Junius 15-ig és aug.
20-tól a szezon végéig a lakások 30 százalékkal, az étkezés 20 százalékkal
olcsóbb a Grand Hótel éttermeiben.

Vasuti állomás Siófok és Veszprém, Siófoktól gőzhajón 1 óra. Veszprém:ől
bérkocsin 1 és fél óra, Vasuti szezonjegyek 33¹/₂ százalék kedvezményvel,
menettérti jegyek 3 napra féláron kaphatók. Prospektusokkal ingyen szolgálunk.
A fürdőintézet rendelő főorvosa dr. Huray István. Lakásmegrendelések előleg
mellett Kovács Ábel fürdőigazgatóhoz intézendők Balatonfüredre. Balatonfüredi
ásványvíz, mely mint étrendivíz is igen kedveli, főraktára Édeskuty L. ásvány-
vizszállítónál Budapesten, Szemerey Jánosnál Veszprémben és Birkmayer
Lajosnál Székesfehérvárott.

A fürdőigazgatóság.

Most jelent meg és minden könyvkereskedésben kapható

A

Pallas Nagy Lexikona

IX. kötet.

Hehezet—Kaczor.

A szövegben 199 ábra, külön mellékletül 40 kép, ezek közt 6 színnyomat, 3 réznyomat, 10 térkép és 1 városi tervrajz.

Ára kötve 6 forint.

Megrendeléseket az eddig megjelent 9 kötetre folytonosan elfogad minden könyvkereskedés.

Magyar bőrkézmű- és cipőgyár

Budapest, VI., Teréz-körút 43. sz.

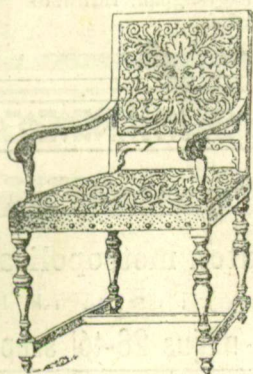
Kitűntetve díszok-
levéllel, arany- és
ezüst-érmekkel.
Szállít tartóssága
kezesége mellett
elegáns cipőket,
legújabb fazon sze-
rint. — Férficzipőket:

Czugas-
cipők
borjú- v
kecske-
bőrből 3
frttól 5

frtig. Czugas-cipők kid-ből vagy
lakkfejjel 4 frttól 6 frtig. Bergsteiger,
fekete vagy színes, kecske- vagy
borjubőrből 4 frttól 7 frtig. Regatta
félzipő, borjú- vagy kecskebőrből,
fekete vagy színes 3 frttól 5 frtig.
Nők számára: Czugas-cipők, zerge-
vagy borjubőrből 2.80 frttól 4 frtig.
Czugas-cipők kid- vagy lakkbőrből
3.50 frttól 5 frtig. Bergsteiger borjú-
vagy kecskebőrből, fekete vagy szí-
nes 3.50 frttól 7 frtig. Regatta félzipő
kid- vagy kecskebőrből, fekete vagy
színes 2 frttól 3.50 frtig. — Legna-
gyobb választék mindennemű
gyermek- és leánycipőkben. Ké-
pes árjegyzékek kívánatra ingyen.
Megrendelések utánvétel mellett pon-
tosan és lelkiismeretesen.

GMEHLING HERMAN

Első magyar
préselt és faragott
bőrneműek gyára.

VII., Damjanich-utca 18.

A bőrplasztika és préselt bőr-
ipar körébe vágó összes czikk:
ugymint zsöllyék, ebédlőszékek,
panneauk, vagon- és kocsifelsze-
relések, czimerek, monogrammok,
kályhaellenzők, továbbá minden-
nemű kellékek nyergesek és kárpi-
tosok számára raktáron és meg-
rendelésre.

Nagyválasztéku készlet ó-német és egyéb stílus

ebédlőszékek és zsöllyékben.

TELEFONSZÁM 2123.

„EQUITABLE“

EGYESÜLT ÁLLAMOKBELI ÉLETBIZTOSÍTÓ-TÁRSASÁG NEW-YORKBAN.

Magyarországi képviselő Budapest, Marokkói-utca 2.

Elnök:

Kossuth Ferencz.

Igazgató:

Bánó Ödön.

Vagyon az 1893. év végével 422.610,900 frt.
Bevétel az 1893. évben 105.056,512 „
Kötvénybirt. kifizetett az 1893. évben 44.125,787 „

Felesleg az 1893. végével 80.010,875 frt.
Új üzlet az 1893. évben 513.200,567 „
Biztosítási állag az 1893. év végével 2.331.331,412 „

Lipik jódfürdő

(SZLAVÓNIABAN).

Kitűntetve:

Budapest, 1895. London, 1892. Bécs, 1894. Róma, 1894.

Vasuti átlósok:

Pakratz-Lipik (déli vasut) menetérti jegyek 33%
árleengedéssel és Okuesan (m. á. v.) zónatarifa.

Egyetlen Jódos alkalikus hőforrás a kontinensen.
Állandó hőfok 64 C. Hegyek által védett égj. — A lipiki
hővíz nagymennyiségű natrontartalmánál (magyar Ems),
valamint magas hőfoka és jódos összeköttetéseivel fogva
ivó- és fürdőkúra gyanánt a legjobb sikerrel használtatik
a test nyákhártyáinak mindennemű hurutos bántalmainál
(gyomor-, bél-, gégehurut stb.), csúzos és közsvényes
bajoknál e forrás első helyen áll az európai források
között, valamint mirigy- és vérhajoknál, görvélykóránál, izza-
dminyoknál stb

A legnagyobb fénynyel és pompával berendezett
és színpaddal ellátott gyógyterem, valamint hasonló nagy
fényüzéssel kiállított új étterem és kávéházi helyiségek,
nagy új gyógyszállodák. Villamos világítás. Igen kiter-
jedt árnyékos park, mely lawntennis pályát, lövöldét, teke-
pályát, tornatért stb. tartalmaz. Pompás és nagy fedett
sétány, bazárhelyiségekkel, a legnagyobb luxussal és kénye-
lemmel berendezett porcellán-, márvány- és izzasztó-für-
dők, terjedelmes fürdőmedenczék (Tepidarium).

Mint hivatalos fürdőorvos Dr. Marschalko Tamás
működik.

Jódviz-szétküldés

mindig friss töltésben az igazgatóság által. Főraktár Magyar-
országon: Édeskuty L. Budapest; Ausztriában: Ungar S.
Bécs, Jasomirgottgasse 4., Mattoni Henrik Bécs. Tuchlau-
ben, valamint minden nagyobb droguistánál. — Bármily
felvilágosítással készséggel szolgál

a lipiki fürdőigazgatóság.